

BR

Projekt

z dnia 17 grudnia 2024 r.

Zatwierdzony przez

BURMISTRZ MIASTA

Maciej Paweł Bednarko

**UCHWAŁA NR
RADY MIASTA GRAJEWO**

z dnia 16 grudnia 2024 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Grajewo na lata 2025-2032

Na podstawie art. 18 ust 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465, 1572) oraz art.16b i art.17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U.2024 r. poz. 1283, 1572) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjąć do realizacji Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Grajewo na lata 2025-2032, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Grajewo.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2025 r.

Przewodnicząca Rady Miasta

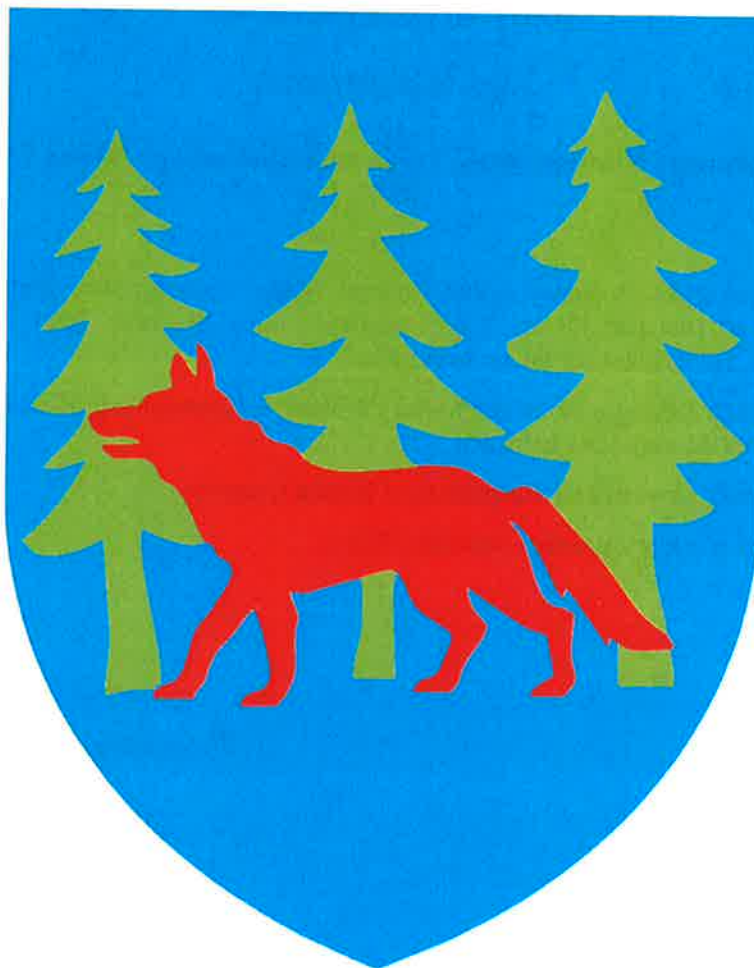
Monika Stefańska

Sporządził:

DYREKTOR
Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
Barbara Pienkowska

*Pod względem formalno-
miejscowym*

RADCA PRAWNY
Barbara Dąbrowska

**Strategia Rozwiązywania
Problemów Społecznych
Miasta Grajewo
na lata 2025-2032**

Opracowanie:

*Vision Project Hanna Baranowska we współpracy
z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w -Grajewie.*

*Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Grajewo na lata 2025-2032
sporządzono w ścisłym partnerskim współdziałaniu z pracownikami Miejskiego Ośrodka
Pomocy Społecznej w Grajewie.*

Dokument zawiera dane według stanu na dzień 31 grudnia 2023 roku, o ile nie zaznaczono inaczej.

1.	WPROWADZENIE.....	5
2.	ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI.....	8
3.	CHARAKTERYSTYKA MIASTA GRAJEWO	9
3.1	INFORMACJE OGÓLNE.....	9
3.2	STRUKTURA DEMOGRAFICZNA MIESZKAŃCÓW	10
3.3	INFRASTRUKTURA SPOŁECZNO-TECHNICZNA.....	13
3.3.1	OŚWIATA	13
3.3.2	OPIEKA ZDROWOTNA.....	14
3.3.3	BEZPIECZEŃSTWO	15
3.3.4	KULTURA I SPORT	15
3.3.5	TURYSTYKA I REKREACJA	18
3.4	GOSPODARKA I RYNEK PRACY.....	19
3.5	GOSPODARKA MIESZKANIOWA I KOMUNALNA	22
3.6	ORGANIZACJE POZARZĄDOWE	22
4.	DIAGNOZA ISTNIEJĄCYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE MIASTA GRAJEWO	24
5.	PROBLEMY W OBSZARZE POMOCY SPOŁECZNEJ	36
5.1	MIEJSKI OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W GRAJEWIE	37
5.2	BEZROBOCIE	39
5.3	BEZDOMNOŚĆ	40
5.4	PROBLEM UZALEŻNIEŃ OD SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH	41
5.4.1	ALKOHOLIZM	41
5.4.2	NARKOMANIA.....	43
5.4.3	UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE	44
5.5	PROBLEMY OSÓB STARSZYCH, NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ I DŁUGOTRWAŁA CHOROBA	46
5.6	UBÓSTWO.....	50

5.7	BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO	52
5.8	PRZEMOC DOMOWA.....	53
6.	ANALIZA SWOT	55
7.	WIZJA I MISJA ROZWOJU POLITYKI SPOŁECZNEJ	63
8.	CELE STRATEGICZNE ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ.....	64
9.	ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI STRATEGII	73
10.	ANALIZA RYZYKA.....	73
11.	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	75
12.	MONITORING I EWALUACJA STRATEGII	76
13.	ZMIANY W STRATEGII.....	77
14.	UPOWSZECHNIANIE, PROMOCJA STRATEGII ORAZ DOSTĘPNOŚĆ	77
15.	WNIOSKI I PODSUMOWANIE	78
16.	SPIS TABEL RYSUNKÓW I WYKRESÓW	80

1. WPROWADZENIE

Obowiązek opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika bezpośrednio z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Art. 17 ust. 1 pkt 1 tejże ustawy jednoznacznie wskazuje, iż do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy m.in.: „opracowanie i realizacja gminnej Strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”. Ponadto art. 16b ust. 2 w/w ustawy wskazuje elementy, jakie powinna zawierać strategia, tj.:

- diagnozę sytuacji społecznej, w tym określenie zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych;
- prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
- określenie:
 - celów strategicznych projektowanych zmian,
 - kierunków niezbędnych działań,
 - sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
 - wskaźników realizacji działań.

Ponadto, Strategia opracowana przez gminę ma określać usługi społeczne w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, oraz zadania publiczne, o których mowa w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, zlecane w trybach, o których mowa w tej ustawie.

Jak zostało wspomniane powyżej, na treść i realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ma wpływ ustawa o pomocy społecznej, ale także m.in.:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej,
- ustawa o samorządzie gminnym,
- ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego,
- ustawa o finansach publicznych,
- ustawa o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych,

- ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa o świadczeniach rodzinnych,
- ustawa o pomocy państwa w wychowaniu dzieci,
- ustawa o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3,
- ustawa o Karcie Dużej Rodziny,
- ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- ustawa o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
- ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- ustawa o zdrowiu publicznym,
- ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- ustawa o ochronie zdrowia psychicznego,
- ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
- ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawa o systemie oświaty,
- ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- ustawa o zatrudnieniu socjalnym,
- ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych,
- ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,
- ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Celem Strategii Rozwiązania Problemów Społecznych Miasta Grajewo na lata 2025-2032 jest zdiagnozowanie kwestii społecznej, wyznaczenie celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań, których wdrożenie powinno, w znaczny sposób, przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować skutki negatywnych zjawisk występujących na terenie Miasta Grajewo. Dokument stanowi podstawę do realizacji działań rozwojowych w obszarze pomocy społecznej, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej na terenie Miasta Grajewo przeprowadzona na potrzeby opracowania strategii, została oparta na badaniu tzw. źródeł zastanych (GUS), danych

pozyskanych z instytucji oraz danych pozyskanych w wyniku badań ankietowych przeprowadzonych w październiku i listopadzie 2024 roku.

Prezentowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Grajewo na lata 2025-2032 składa się z trzech zasadniczych części:

Część diagnostyczna zawiera analizę sytuacji społeczno-gospodarczej na terenie Gminy Miasta Grajewo wraz z rozpoznaniem negatywnych zjawisk występujących na terenie gminy oraz podsumowanie najważniejszych problemów. Część ta została oparta na analizie źródeł zastanych, danych z instytucji oraz danych pozyskanych w wyniku diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych. Ponadto w ramach analizy SWOT zidentyfikowano mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia, w najważniejszych obszarach.

Część programowa zawiera wizję i misję oraz najistotniejsze założenia polityki społecznej Miasta Grajewo na najbliższe lata, które są ujęte w formie celów strategicznych, celów operacyjnych, kierunków działań oraz wskaźników realizacji poszczególnych kierunków działań, wraz z wartością początkową oraz wartością docelową.

Część wdrożeniowa obejmuje zakładane rezultaty, analizę ryzyka, kwestie finansowe oraz instytucjonalne związane z realizacją założeń strategicznych, a także monitoring i ewaluację działań realizowanych w ramach Strategii oraz wnioski i podsumowanie.

2. ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Strategia Rozwiązywania Problemów Miasta Grajewo na lata 2025-2032 jest zgodna z założeniami polityki odnoszącymi się do polityki społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych i programach, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim i lokalnym.

Dokumenty strategiczne w systematyce Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych:

- Światowe i europejskie:
 - Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju (Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development).
- Krajowe:
 - Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności - Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju,
 - Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia solidarności społecznej,
 - Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030,
 - Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030,
 - Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030,
 - Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
 - Narodowy Program Zdrowia na lata 2021-2025.
- Wojewódzkie:
 - Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030,
 - Strategia Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do roku 2030.
- Lokalne:
 - Program Rozwoju Powiatu Grajewskiego na lata 2025-2031,
 - Strategia Rozwoju Miasta Grajewo na lata 2024-2032.

Zapisane w niniejszej Strategii cele są zgodne z zapisami wskazanymi w celach lub obszarach priorytetowych tych dokumentów.

Tabela 1 Zgodność z dokumentami strategicznymi

Nazwa	Cel główny/strategiczny/obszar/priorytet.wymiar
Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju	Wymiary zrównoważonego rozwoju: gospodarczy i społeczny (cele od 1 do 4, 8, 16)
Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności - Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju	Cel główny - poprawa jakości życia Polaków mierzona zarówno wskaźnikami jakościowymi, jak i wartością oraz tempem wzrostu PKB w Polsce
Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia solidarności społecznej	Cel szczegółowy 1 - Wspieranie trwałego partnerstwa podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej z samorządem terytorialnym w realizacji usług społecznych użyteczności publicznej oraz zadań w zakresie rozwoju lokalnego
Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030	Cel główny - Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne
Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030	Cel szczegółowy II - Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony
Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030	Cel główny - wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce, Cel 2 - Poprawa zdrowia obywateli oraz systemu opieki zdrowotnej, Cel 3 - Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy, Cel 4 - Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Cel 2.1 - Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego
Narodowy Program Zdrowia na lata 2021-2025	Cel strategiczny - Zwiększenie liczby lat przeżytych w zdrowiu oraz zmniejszenie społecznych nierówności w zdrowiu
Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030	Cel strategiczny 2. Zasobni mieszkańcy Cel strategiczny 3. Partnerski region
Strategia Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do roku 2030	Obszar strategiczny I: Pomoc społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu Obszar strategiczny II: Rodzina i dziecko Obszar strategiczny III: Osoby z niepełnosprawnościami Obszar strategiczny IV: Profilaktyka uzależnień i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie Obszar strategiczny V: Polityka senioralna Obszar strategiczny VI: Usługi społeczne i deinstytucjonalizacja Obszar strategiczny VII: Ekonomia społeczna i solidarna
Program Rozwoju Powiatu Grajewskiego na lata 2025-2031 (projekt)	Priorytet 1. Wysoki kapitał społeczny
Strategia Rozwoju Miasta Grajewa na lata 2024-2032 (projekt)	Cel strategiczny 2: Kapitał ludzki

Źródło: opracowanie własne

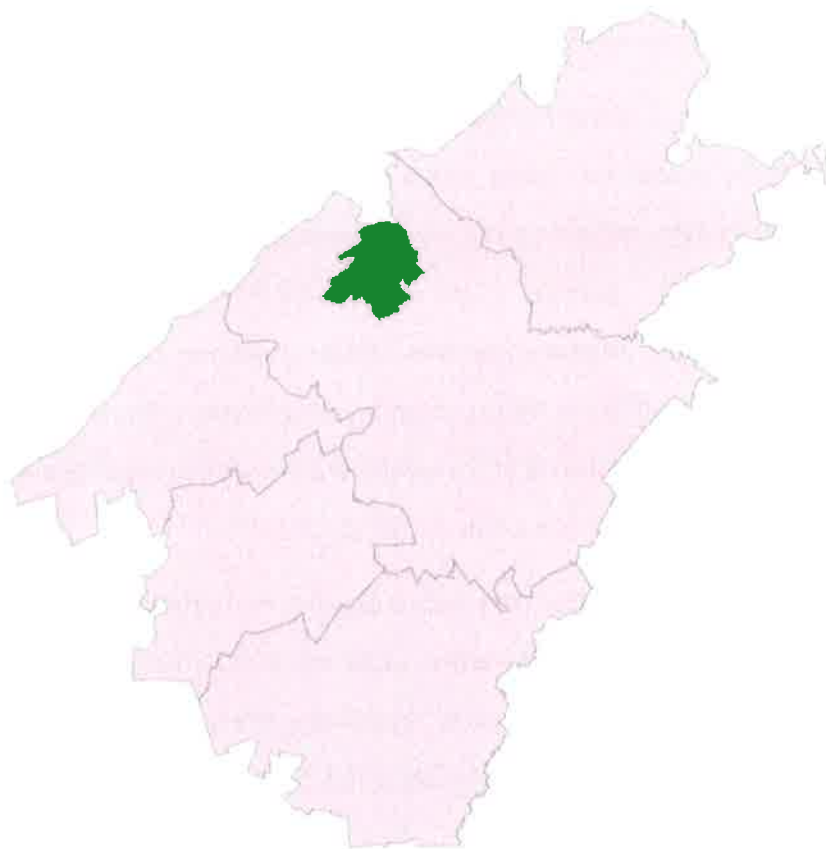
3. CHARAKTERYSTYKA MIASTA GRAJEWO

3.1 INFORMACJE OGÓLNE

Miasto Grajewe leży w północno-wschodniej części Polski, w północno-zachodniej części województwa podlaskiego. Jest usytuowane nad doliną rzeki Ełk, na pograniczu Mazur, Podlasia i Kurpiowszczyzny. Grajewe leży na styku Kotliny Augustowskiej, Wysoczyzny Kolneńskiej

i Pojezierza Ełckiego, na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych (dróg krajowych 61 i 65). Wraz z gminami miejsko-wiejskimi Szczuczyn i Rajgród oraz z gminami wiejskimi: Radziłów, Wąsosz oraz Grajewo tworzy powiat grajewski. Położenie miasta w przeszłości zadecydowało o szybszym jego rozwoju w stosunku do pobliskich miejscowości, co przyczyniło się do stworzenia z Grajewa głównego ośrodka administracyjno-kulturalnego i gospodarczego tego obszaru. W Grajewie znajdują się siedziby władz miasta Grajewo, gminy wiejskiej Grajewo oraz Starostwa Powiatowego.

Powierzchnia miasta wynosi 19 km², co stanowi 2% powierzchni powiatu grajewskiego i 0,09% powierzchni województwa podlaskiego.

Rysunek 1 Grajewo na mapie powiatu grajewskiego
źródło opracowanie własne na podstawie: <https://wybory.gov.pl>

3.2 STRUKTURA DEMOGRAFICZNA MIESZKAŃCÓW

Zgodnie z danymi GUS na dzień 31 grudnia 2023 r. Grajewo liczyło 20.899 mieszkańców; z czego 52,07% stanowią kobiety (10.882), a 47,93% mężczyźni (10.017). Współczynnik feminizacji dla Grajewa wynosił 109 (na 100 mężczyzn przypada 108 kobiet). Na przestrzeni lat 2019-2023 liczba mieszkańców zmalała o 4,57%.

Tabela 2 Liczba ludności i gęstość zaludnienia w Grajewie w latach 2019-2023

	2019	2020	2021	2022	2023	Dynamika 2019-2023 (2019=100%)
Ogółem	21 900	21 455	21 303	21 089	20 899	95,43%
Mężczyźni	10 609	10 317	10 259	10 119	10 017	94,42%
Kobiety	11 291	11 138	11 044	10 970	10 882	96,38%
Gęstość zaludnienia [os/km ²]	1 156,3	1 132,8	1 124,8	1 112,9	1 102,8	

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Zgodnie z prognozą liczby ludności na lata 2017-2030 (według GUS) na terenie Miasta Grajewo przewidywany jest spadek liczby ludności o niecałe 5%. Do roku 2030 prognozuje się, że liczba ludności Miasta Grajewo będzie stale się zmniejszać.

Mieszkańcy Miasta Grajewo zawarli w 2022 roku 61 małżeństw, co odpowiada 2,9 małżeństwom na 1000 mieszkańców.

W 2023 roku zarejestrowano 114 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 241 wymeldowań w ruchu wewnętrznym, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla Miasta Grajewo wynosi -127. W tym samym czasie zarejestrowano 7 zameldowań z zagranicy. Nie odnotowano wymeldowań za granicę – co daje dodatnie saldo migracji zagranicznych wynoszące +7. Ujemne saldo migracji ogółem może stanowić zagrożenie i wpływać na osłabienie potencjału społeczno-gospodarczego gminy. W głównej mierze problem ten dotyczy ludzi młodych. Warto więc monitorować sytuację w dłuższej perspektywie oraz wdrożyć działania mające na celu zapobiegnięcie odpływu młodych osób.

Miasto Grajewo charakteryzuje ujemny przyrost naturalny, który na koniec 2023 roku wyniósł -131. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -4,81 na 1000 mieszkańców. W 2023 roku urodziło się 118 dzieci. W tym samym czasie doszło do 219 zgonów, co odpowiada 10,44 zgonom na 1000 mieszkańców. Na przestrzeni lat 2020-2023 utrzymywał się ujemny przyrost naturalny.

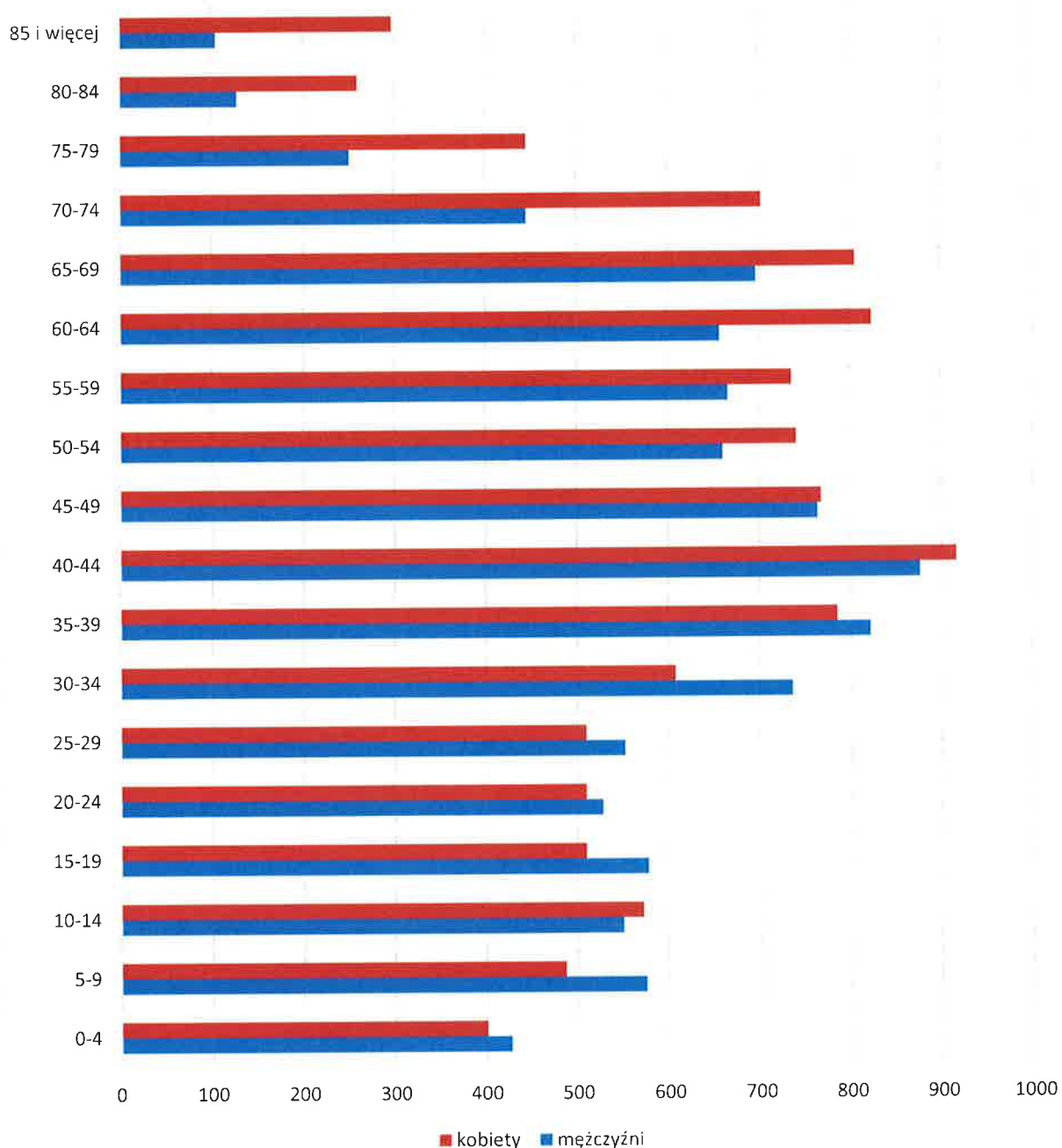
Tabela 3 Urodzenia i zgony w Grajewie w latach 2019-2023

	2019	2020	2021	2022	2023
Urodzenia żywe	223	182	177	164	118
Zgony	188	249	245	226	219
Przyrost naturalny	35	-67	-68	-62	-101

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Wyludnianie się Miasta wynika z ujemnego przyrostu naturalnego, wysokiej liczby zgonów oraz emigracji poza granice gminy. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w Mieście Grajewo utrzymuje się na ujemnym poziomie i są to wartości podobne jak dla powiatu grajewskiego (-5,62). Struktura wiekowa w Mieście Grajewo zdominowana jest przez osoby w wieku 35-44

lat oraz 60-69 lat. Podstawa piramidy wieku mieszkańców Miasta Grajewo wyraźnie się zwęża, co oznacza coraz mniejszy udział w populacji młodzieży poniżej 24 roku życia oraz dzieci.

Wykres 1 Struktura ludności wg płci i wieku w Mieście Grajewo w 2023 r.
źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Dane statystyczne na koniec roku 2023 wskazują, że 58,59% mieszkańców z terenu Miasta Grajewo jest w wieku produkcyjnym, 17,67% w wieku przedprodukcyjnym, a pozostałe 23,74% w wieku poprodukcyjnym

Negatywne trendy demograficzne (charakterystyczne dla całego województwa podlaskiego) wpływają na wiele dziedzin funkcjonowania gminy, zarówno w strefie gospodarczej jak

i społecznej samorządu lokalnego. Wymuszają zmiany m.in. w systemie oświaty, opieki zdrowotnej oraz społecznej. Stanowią również duże wyzwanie dla pracodawców poszukujących pracowników, którzy aby utrzymać rozwój przedsiębiorstw zmuszeni są wydłużać okres zatrudnienia osób powyżej 65 roku życia lub poszukiwać pracowników na innych rynkach pracy niż lokalny.

3.3 INFRASTRUKTURA SPOŁECZNO-TECHNICZNA

3.3.1 OŚWIATA

Na terenie miasta funkcjonuje 7 placówek oświatowych, prowadzonych przez gminę miejską. Są to: 4 przedszkola i 3 szkoły podstawowe. Jedną szkołę podstawową (specjalną) prowadzi starostwo powiatowe. Liczba placówek i oddziałów zabezpiecza potrzeby miasta. Zauważalny jest stosunkowo stabilny poziom liczby absolwentów i uczniów szkół podstawowych. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym wynosi 95,9% w grupie dzieci 3-4 lata i powyżej 100% w wyższych grupach wiekowych. We wszystkich szkołach funkcjonują pracownie komputerowe. W mieście jest także Zespół Szkół Specjalnych w Grajewie, miejski żłobek oraz Państwowa Szkoła Muzyczna I st. w Grajewie.

Do miejskiego żłobka przyjmowane są dzieci od 20 tygodnia życia do 3 lat, obecny poziom opieki żłobkowej zaspokaja 12,72% potrzeb mieszkańców, co przekłada się na fakt, że co roku podczas procesu rekrutacji brakuje miejsc dla około 35 dzieci.

Tabela 4 Liczba dzieci w wieku przedszkolnym zamieszkałych (zameldowanych) w Grajewie

Wiek dzieci	Rok szkolny 2022/2023	Rok szkolny 2023/2024
Dzieci trzyletnie	218	163
Dzieci czteroletnie	179	213
Dzieci pięcioletnie	210	182
Dzieci sześcioletnie	202	210
	809	768

Źródło: Raport o stanie Miasta Grajewo 2023

W roku szkolnym 2023/2024 wychowaniem przedszkolnym objętych było 723 dzieci. Na przestrzeni lat 2021-2023 spadła liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym.

Tabela 5 Liczba dzieci i oddziałów w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych w Grajewie

Wiek dzieci	Rok szkolny 2021/2022		Rok szkolny 2022/2023		Rok szkolny 2023/2024	
	oddziały	dzieci	oddziały	dzieci	oddziały	dzieci
PM1	4	85	4	86	4	75
PM2	4	87	4	88	4	87

PM4	5	125	5	125	5	119
PM6	5	124	5	125	5	124
SP1	5	122	5	128	5	116
SP2	5	122	6	148	6	128
SP4	3	73	3	79	3	75
Suma	31	738	32	779	32	723

Źródło: Raport o stanie Miasta Grajewo 2021, 2022 i 2023

Ponadto na terenie Miasta funkcjonują cztery niepubliczne placówki wychowania przedszkolnego.

Tabela 6 Liczba dzieci i oddziałów w szkołach podstawowych w Grajewie

Wiek dzieci	Rok szkolny 2021/2022		Rok szkolny 2022/2023		Rok szkolny 2023/2024	
	oddziały	dzieci	oddziały	dzieci	oddziały	dzieci
SP1	19	434	18	396	19	390
SP2	24	595	23	561	22	536
SP4	30	769	29	743	29	755
Suma	73	1 798	70	1 700	70	1 681

Źródło: Raport o stanie Miasta Grajewo 2021, 2022 i 2023

W roku szkolnym 2023/2024 w 70 oddziałach uczyło się 1.681 uczniów. Na jeden oddział w szkołach podstawowych przypadało 24 uczniów. Na przestrzeni lat 2021-2023 zmalała liczba uczniów w szkołach podstawowych.

Dużym atutem miasta jest funkcjonujące I LO im. Mikołaja Kopernika, które regularnie zajmuje wysokie miejsca w rankingu liceów (15 miejsce w województwie w 2024 roku, brązowy znak jakości).

3.3.2 OPIEKA ZDROWOTNA

W ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2022 roku liczba udzielonych porad lekarskich w Grajewie wzrosła w stosunku do roku poprzedniego i wyniosła 217 582, osiągając tym samym poziom podobny do tego z 2018 roku (217 811). Brak jest zauważalnego jednoznacznego trendu jeśli chodzi o ilość udzielonych porad lekarskich. W analizowanym przedziale czasowym (lata 2012-2022) najmniej porad udzielono w 2020 roku w liczbie 183 812. Najwięcej porad lekarskich udzielono natomiast w 2015 roku i było ich wtedy 230 167. W mieście funkcjonuje 17 przychodni (stały poziom od 2020 roku), w tym 2 podległe samorządowi (stały poziom od 2016 roku) i 11 aptek (stały poziom od 2019 roku). W zakresie leczenia szpitalnego mieszkańcy korzystają z usług świadczonych przez:

- Szpital Ogólny im. Dr W. Gineła w Grajewie; 19-200 Grajewo ul. Konstytucji 3-Maja 34,
- NZOZ FENIKS s.c. K. Klimaszewska, B. Łukawska-Perkowska, D. Mejzner, 19-200 Grajewo, ul. Krasickiego 4,

- NZOZ MEDICUS s.c. A. i D. Leończyk, 19-200 Grajewo, os. Południe 9,
- Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Grajewie, 19-200 Grajewo, ul. Kolejowa 8.

Według danych GUS na terenie Miasta w 2023 roku działało 11 ogólnodostępnych aptek.

Zarówno proces starzenia się społeczeństwa, jak i coraz powszechniej występujące choroby cywilizacyjne (otyłość, cukrzyca, nadciśnienie, choroby serca), będą miały coraz większy wpływ na rosnące zapotrzebowanie mieszkańców na dostęp do opieki zdrowotnej oraz profilaktyki chorób. Należy również podkreślić, że na terenie Miasta Grajewo występuje charakterystyczny dla całego kraju problem związany z funkcjonowaniem służby zdrowia, przejawiający się m.in. kolejkami do lekarzy i ograniczonym dostępem do opieki specjalistów. Są to problemy systemowe wymagające interwencji z poziomu krajowego.

Dobra jakość opieki zdrowotnej jest konieczna nie tylko ze względu na trendy demograficzne, czy możliwość zmniejszenia ryzyka wystąpienia ubóstwa wynikającego z powodów zdrowotnych. Zdrowie jest istotnym czynnikiem osiągnięcia wzrostu gospodarczego, szczególnie w przypadku zagrożeń epidemiami lub pandemiemi. Ważne są działania profilaktyczne, także w najstarszych grupach wiekowych.

3.3.3 BEZPIECZEŃSTWO

Poczucie bezpieczeństwa przesądza o jakości życia mieszkańców i rozwoju lokalnej społeczności. Zapobieganie zjawiskom, które budzą powszechny sprzeciw i poczucie zagrożenia, ochrona bezpieczeństwa, dbałość o zachowanie porządku publicznego oraz działania na rzecz ochrony przeciwpowodziowej i przeciwpożarowej należą do obowiązków gminy.

O stan bezpieczeństwa na terenie Miasta Grajewo dba przede wszystkim Komenda Powiatowa Policji w Grajewie przy ul. Wojska Polskiego 74A.

Analizując zagadnienia związane z bezpieczeństwem warto przypomnieć, że w mieście funkcjonuje jedna jednostka OSP, należąca do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.

3.3.4 KULTURA I SPORT

Ważną częścią działalności samorządu terytorialnego jest dbałość o kulturę, zachowanie jej bogactwa oraz zapewnienie różnych form jej upowszechniania wśród mieszkańców.

Na terenie miasta prężnie działają instytucje upowszechniające kulturę i sztukę, takie jak:

- Grajewskie Centrum Kultury w Grajewie (w tym kino na 295 miejsc),

- Muzeum Historyczne w Grajewie (Grajewska Izba Historyczna),
- Centrum Tradycji Mleczarstwa – Muzeum Mleka,
- Miejska Biblioteka Publiczna,
- Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia im. Jana Sebastiana Bacha w Grajewie.

Na terenie miasta najistotniejszym animatorem życia kulturalnego jest Grajewskie Centrum Kultury (GCK). Głównym celem działalności GCK jest przygotowanie społeczności lokalnej do aktywnego uczestnictwa w kulturze oraz współtworzenia jej wartości. Oferta kulturalna zawiera zajęcia: taneczne (taniec towarzyski, nowoczesny i ludowy), teatralne, plastyczno-ceramiczne, wokalne oraz zajęcia Miejskiej Orkiestry Dętej OSP w Grajewie. GCK prowadzi również wiele działań on-line za pośrednictwem mediów społecznościowych i portalu internetowego w formie cykli tematycznych. Współpracuje także z podmiotami zewnętrznymi: stowarzyszeniami działającymi na terenie miasta, placówkami szkolnymi, instytucjami krajowymi, muzeami i placówkami naukowymi. Przy Grajewskim Centrum Kultury działają, m.in.:

- Zespół Pieśni i Tańca „Grajewianie”,
- Chór Miejski „Cantabile” z Grajewa,
- Miejska Orkiestra Dęta OSP,
- Zespół Tańca Towarzyskiego „Slash”.

W roku 2023 instytucja realizowała przedsięwzięcia o charakterze artystycznym, kulturalnym, edukacyjnym, animacyjnym i społecznym.

Miejska Biblioteka Publiczna w Grajewie swoją działalnością usługową obejmuje teren Grajewa, Gminy Grajewo i Powiatu Grajewskiego. Do najważniejszych form propagowania czytelnictwa i promocji szeroko rozumianej kultury należą:

- spotkania autorskie,
- wystawy, wystawki i gazetki tematyczne,
- konkursy,
- nowości wydawnicze,
- zajęcia edukacyjno-plastyczne,
- akcje ogólnopolskie.

Księgozbiór biblioteki obejmuje 54.451 woluminów książek. Z myślą o czytelnikach starszych i niepełnosprawnych oraz dzieciach Biblioteka prowadzi pokazy audiowizualne.

Możliwość aktywnego spędzania czasu wolnego, jak również rekreacji i wypoczynku w sprzyjającym otoczeniu, istotnie wpływa na poziom oraz jakość życia mieszkańców.

Według danych dostępnych w GUS, w Grajewie działało 14 klubów sportowych (włącznie z klubami wyznaniowymi i UKS), które zrzeszały 911 członków. Zarejestrowano 851 ćwiczących powyżej 18 roku życia (mężczyźni: 563, kobiety: 288) oraz 608 ćwiczących do 18 lat (chłopcy: 405, dziewczęta: 203). Aktywne były 32 sekcje sportowe.

Główną jednostką organizacyjną, która realizuje zadania z zakresu sportu i rekreacji jest Miejski Ośrodek Sportu i rekreacji w Grajewie. Do najważniejszych obiektów sportowych i terenów sportowo-rekreacyjnych, którymi zarządza MOSiR należy zaliczyć:

- **Hala sportowa**, ul. Strażacka 2. Z hali w trakcie trwania roku szkolnego korzystają uczniowie Szkoły Podstawowej nr 2. W godzinach popołudniowych odbywają się zajęcia w ramach sekcji sportowych: piłki nożnej, tenisa stołowego, lekkoatletyki, zapasów oraz zapasów MMA. Z hali korzystać mogą także klienci indywidualni. Duża sala ma wymiary 42 x 21, mała - zapasnicza: 14 x 6. W budynku znajduje się także sauna oraz siłownia.
- **Stadion Miejski**, ul. Piłsudskiego 30A. Obiekt bezpłatny dla seniorów oraz młodych pasjonatów piłki nożnej oraz bieżni. Z obiektu regularnie korzysta w ramach treningów Klub Sportowy Warmia Grajewo, a także piłkarze „Akademii Warmii Grajewo”. Obiekt posiada boisko o wymiarach 105 m długości i 64 m szerokości, 1500 miejsc siedzących na trybunie głównej oraz 240 miejsc na trybunie dla gości.
- **Boisko piłkarskie oraz do piłki siatkowej** przy Grajewskiej Izbie Historycznej, ul. Legionistów 9. Obiekt wykorzystywany do treningów grup młodzieżowej piłki nożnej. Na obiekcie organizowana jest m.in. duża plenerowa impreza pn. Olimpiada przedszkolaka oraz Fiesta Balonowa (w 2022 roku odbyła się trzecia edycja tej imprezy).
- **Miasteczko Ruchu Drogowego**, ul. Łazienna. Obiekt przeznaczony do bezpiecznego szkolenia małoletnich kandydatów do egzaminu na kartę rowerową.
- **Kompleks boisk „Orlik 2012”**, ul. 11-go Listopada. Obiekt wyposażony w boisko piłkarskie ze sztuczną nawierzchnią (sztuczna trawa), a także boisko wielofunkcyjne ze sztuczną nawierzchnią (tartan), które może być wykorzystywane do gry w piłkę ręczną, koszykówkę oraz siatkówkę. Z obiektu korzystają uczniowie Szkoły Podstawowej nr 2. Na jego terenie rozgrywane są także cykliczne zawody Amatorskiej Ligi Piłki Nożnej. W

trakcie okresu zimowego na jego terenie powstaje lodowisko „Biały Orlik” o wymiarach 16 x 26 m.

- **Siłownia plenerowa** w Parku Solidarności. Obiekt przeznaczony dla wszystkich mieszkańców jako miejsce do ćwiczeń, wypoczynku oraz spotkań lokalnej społeczności.
- **Pływalnia Miejska**, ul. Targowa 1. Najpopularniejszy obiekt sportowy wśród mieszkańców. Korzystają z niego w ciągu roku szkolnego uczniowie szkół podstawowych. Na pływalni organizowane są zajęcia nauki pływania oraz aqua fitnessu, z którego korzysta m.in. Uniwersytet Trzeciego Wieku. Kryty basen wraz z zapleczem SPA, w którym znajdują się pomieszczenia do masażu, grota solna, zespół saun. W strefie hali basenowej znajduje się niecka sportowa o wym. 25 m x 12,5 m i 6 torach, wyposażona w liny wydzielające. Z myślą o najmłodszych powstała niecka rekreacyjna o wym. 7,5 m x 12,5 m z brodzikiem i z różnymi atrakcjami: armatkami wodnymi, wodospadem, gejzerem, grzybkiem wodnym. Pływalnia miejska kontynuuje współpracę z Podlaskim Szkolnym Związkiem Sportowym w Białymstoku biorąc udział w projekcie powszechnej nauki pływania „Umiem pływać”.

Dodatkowo na terenie miasta znajdują się takie obiekty jak:

- Boisko wielofunkcyjne przy SP nr 1 w Grajewie, ul. Szkolna 12,
- Boisko wielofunkcyjne przy SP nr 2 w Grajewie, ul. Mickiewicza 1,
- Boisko wielofunkcyjne przy SP nr 4 w Grajewie, ul. Konstytucji 3-go Maja 23.

3.3.5 TURYSTYKA I REKREACJA

Grajewo nie jest miastem o wysokiej atrakcyjności turystycznej. Niemniej posiada szereg potencjałów, które odpowiednio wykorzystane mogą wesprzeć działalność turystyczną. W Gminnej Ewidencji Zabytków ujętych zostało 59 obiektów. Na terenie miasta znajduje się czternaście obiektów objętych ochroną prawną wynikającą z ujęcia ich w rejestrze zabytków Województwa Podlaskiego.

Grajewo zlokalizowane jest w otoczeniu obszarów o bardzo wysokich walorach przyrodniczych. W granicach miasta znajduje się jezioro Brajmura, nad którym występuje ok. 95 gatunków ptaków, w tym okazy rzadkie. Północno-wschodnią granicę miasta stanowi rzeka Ełk. W niewielkiej odległości (ok. 10 km od miasta) znajdują się obszary chronione, w tym Biebrzański Park Narodowy. Unikalne położenie miasta na granicy Podlasia i Mazur oraz ulokowanie wśród leśnych terenów niewątpliwie wpływa na jego atrakcyjność turystyczną.

Walory krajobrazowe okolic Grajewa sprzyjają rozwojowi różnych form turystyki, zwłaszcza agroturystyki. Grajewo może pełnić rolę bazy wypadowo-zaopatrzeniowej do terenów cennych przyrodniczo usytuowanych w okolicy miasta.

Zgodnie ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, na terenie miasta funkcjonują szlaki turystyki kołowej (w kierunku Pojezierza Suwalsko-Augustowskiego), turystyki wodnej (Jezioro Oleckie, Lega, jez. Elckie, Elk, Biebrza) oraz towarowy (kołowy) od przejścia granicznego w kierunku Warszawy. Zgodnie z tym samym dokumentem, w ramach kierunków polityki przestrzennej zaplanowany jest dla miasta rozwój funkcji turystycznej poprzez realizację przystani wodnej.

Walorem wspierającym rozwój branży turystycznej są wydarzenia kulturalne. Imprezy kulturalne organizowane cyklicznie na terenie miasta Grajewo obejmują m.in.: Koncert Noworoczny, Koncert na Dzień Kobiet, Konkurs Wielkanocny, Obchody Międzynarodowego Dnia Teatru, Dni Grajewa, Gala Wilka Roku, Pożegnanie Lata – koncert disco-polo; Koncert z okazji Święta Niepodległości, Obchody Światowego Dnia Seniora, Przegląd Dorobku Kulturalnego Miasta Grajewa – Teatr, Konkurs recytatorski o „Nagrodę Burmistrza Miasta”; Konkurs Bożonarodzeniowy, Powitanie Nowego Roku – Sylwester Miejski, Bieg Wilka, inne.

3.4 GOSPODARKA I RYNEK PRACY

W Grajewie liczba funkcjonujących podmiotów gospodarczych, na przestrzeni ostatnich lat, systematycznie wzrasta i w 2023 roku wynosiła 2.054. W 2023 roku zarejestrowano 142 nowe podmioty, a 82 podmioty zostały wyrejestrowane.

Tabela 7 Podmioty gospodarcze w Grajewie w latach 2019-2023

Rok	Liczba podmiotów gospodarczych		
	Ogółem	W sektorze publicznym	W sektorze prywatnym
2023	2 054	69	1 912
2022	2 015	70	1 885
2021	2 002	70	1 880
2020	2 002	71	1 887
2019	1 965	71	1 857

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Szczegółowe dane przedstawia tabela.

Tabela 8 Podmioty gospodarcze w Grajewie w poszczególnych sekcjach polskiej klasyfikacji działalności (PKD) w sektorze prywatnym w latach 2019-2023

	2019	2020	2021	2022	2023
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (A)	18	18	15	15	15
Górnictwo i wydobywanie(B)	2	3	3	3	4
Przetwórstwo przemysłowe (C)	173	172	156	162	157

Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (D)	8	9	9	11	12
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją (E)	6	5	5	4	4
Budownictwo (F)	233	254	264	268	270
Handel hurtowy i detaliczny: naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (G)	568	565	555	539	532
Transport i gospodarka magazynowa (H)	179	182	183	186	196
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (I)	53	54	60	55	59
Informacja i komunikacja (J)	46	44	46	44	47
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa (K)	37	33	33	33	41
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (L)	80	81	84	87	87
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (M)	128	132	127	134	143
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca (N)	34	37	38	40	45
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne (O)	15	15	15	15	15
Edukacja (P)	57	61	64	68	70
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna (Q)	95	101	101	102	100
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (R)	39	39	35	35	34
Pozostała działalność usługowa i gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby (S,T)	185	189	198	203	208

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Tabela 9 Podmioty gospodarcze w Grajewie według wielkości w latach 2019-2023

Podmioty wg liczby zatrudnionych	2019	2020	2021	2022	2023
0-9	1 891	1 929	1 930	1 944	1 984
10-49	58	57	56	55	54
50-249	15	15	15	15	15
250-999	0	0	0	0	0
1000 i więcej	1	1	1	1	1

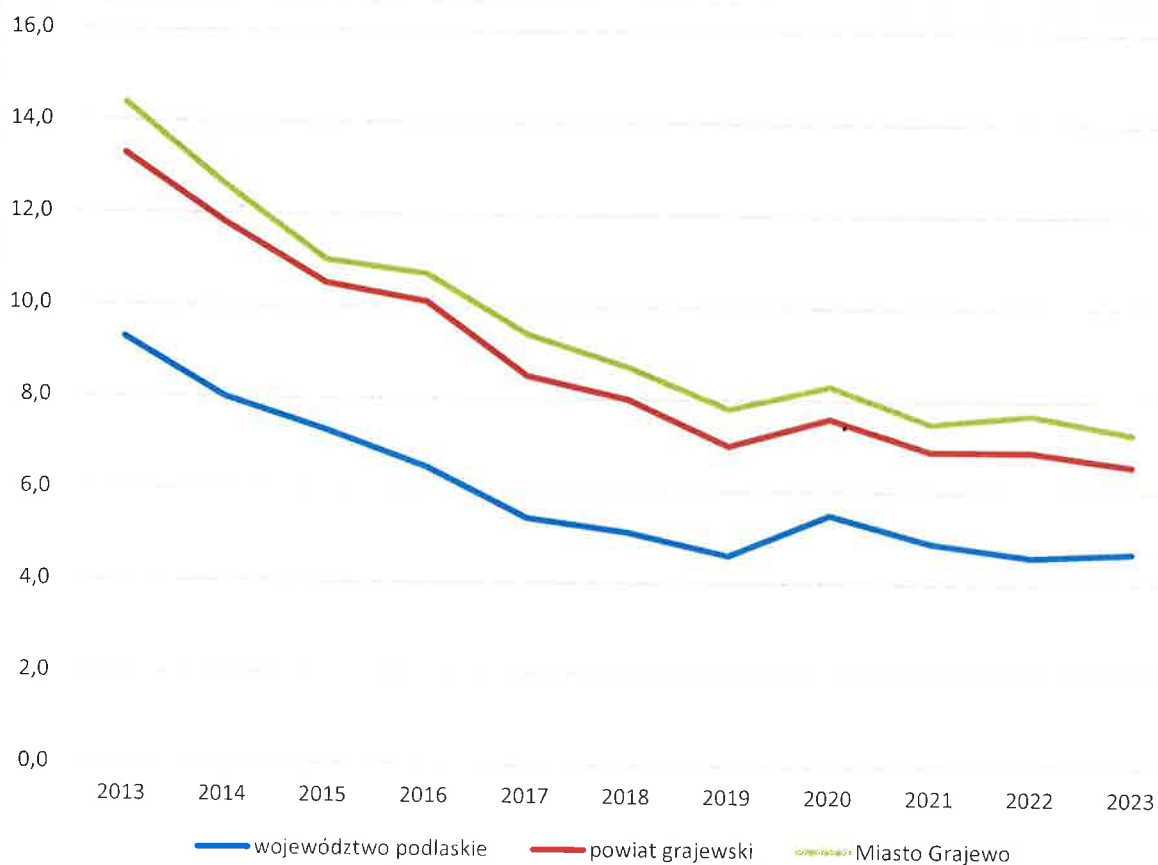
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

W strukturze wielkościowej podmiotów działających w Grajewie dominują mikro i małe przedsiębiorstwa. 96% wszystkich podmiotów gospodarczych w gminie zatrudnia do 9 osób. Ta grupa wielkościowa przedsiębiorstw w latach 2019-2023 charakteryzowała się największym przyrostem nowych podmiotów, wynoszącym 93 firmy. Filarem przedsiębiorczości w gminie jest dobrze rozwijający się sektor prywatny.

Na podstawie powyższych danych można wnioskować, iż warunki do rozpoczynania i prowadzenia działalności gospodarczej są sprzyjające, a działania Gminy w zakresie wspierania i rozwoju przedsiębiorczości przyczyniają się do poprawy stanu gospodarki lokalnej.

W Grajewie bezrobocie jest na wyższym poziomie jak to rejestrowane w powiecie grajewskim i województwie podlaskim. Na koniec 2023 r. wskaźnik bezrobocia (liczba bezrobotnych do liczby ludności w wieku produkcyjnym) wynosił 7,3%. W gminie utrzymuje się tendencja spadkowa poziomu bezrobocia (jedynie w 2020 i 2022 roku zanotowano wzrost poziomu bezrobocia – możliwe, że jest to efekt pandemii COVID-19). Jest to zapewne wynik rozwoju społeczno-gospodarczego gminy jak i poprawiającej się sytuacji w kraju. Z analizy danych

Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że zapoczątkowany jesienią 2008 roku trend wzrostowy bezrobocia rejestrowanego zakończył się w roku 2013. Od tego czasu widoczny jest już trend malejący.

Wykres 2 Wskaźnik bezrobocia w Mieście Grajewo na tle powiatu grajewskiego i województwa podlaskiego
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Jak wynika ze sprawozdania Powiatowego Urzędu Pracy w Grajewie, aktualną sytuację na rynku pracy w gminie należy uznać za w miarę stabilną. Na koniec 2023 roku w Mieście Grajewie pozostawało zarejestrowanych 896 bezrobotnych. Wśród bezrobotnych większą liczebnie grupą były kobiety (450) – 50,2% ogółu zarejestrowanych osób. W porównaniu do danych z końca 2020 r., liczba osób bezrobotnych uległa zmniejszeniu.

Tabela 10 Ewidencja osób bezrobotnych w Grajewie

Bezrobotni zarejestrowani w Grajewie	2020	2021	2022	2023
Liczba osób bezrobotnych ogółem	1 072	954	954	896
W tym kobiety	528	500	478	450
W tym mężczyźni	544	454	476	446
Z prawem do zasiłku	234	168	181	149
Do 25 roku życia	145	99	125	121
Do 30 roku życia	287	214	241	223
Długotrwale bezrobotni	599	579	490	504
Powyżej 50 roku życia	261	246	242	210
Niepełnosprawni	40	47	44	43
Korzystające ze świadczeń pomocy społecznej	0	0	0	0

Posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	162	142	133	119
---	-----	-----	-----	-----

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Mimo poprawiającej się, na przestrzeni lat, sytuacji na rynku pracy w Grajewie, szczegółowe dane dotyczące bezrobocia wykazują, iż od kilku lat najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowią osoby długotrwale bezrobotne. W grudniu 2023 roku stanowili oni ponad 56% ogółu osób bezrobotnych zarejestrowanych w gminie.

Liczba osób pracujących w Grajewie w ostatnich latach utrzymuje się na podobnym poziomie i w 2023 roku wynosiła 6.693 osoby.

3.5 GOSPODARKA MIESZKANIOWA I KOMUNALNA

Miasto jest właścicielem mieszkań komunalnych i może je zbywać na rzecz najemców. Lokale mieszkalne sprzedawane są zgodnie z przepisami ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym i Uchwałą Rady Miasta Grajewo Nr LV/428/23 z dnia 29 marca 2023 r. w sprawie określenia zasad nabywania, zbywania i obciążania nieruchomości oraz ich wydzierżawiania lub wynajmowania na okres dłuższy niż trzy lata lub na czas nieoznaczony.

- Ilość wszystkich mieszkań komunalnych - 542 (stan na 31.12.2023 r.),
- Ilość mieszkań komunalnych sprzedanych - 433 (w tym 1 sprzedane w 2023 r.).

Według danych GUS, na koniec 2023 roku w Mieście Grajewo znajdowało się 2.496 budynków mieszkalnych, w skład których wchodziło 8.269 mieszkań o łącznej powierzchni 550.687 m². Liczba mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców w 2023 roku kształtowała się na poziomie 395,7. Wskaźnik ten dla Grajewo od 2017 roku regularnie wzrasta. Wzrasta również przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (m²), a przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania pozostaje stała.

3.6 ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Widocznym przejawem aktywności społecznej jest funkcjonowanie organizacji pozarządowych, w tym fundacji i stowarzyszeń. Organizacje te są kluczowym ogniwem rozwoju społecznego w skali lokalnej, a jednocześnie przez wspólne działania integrują miejscową społeczność.

Dzięki bliskiej współpracy organizacji samorządowych z mieszkańcami gminy, łatwiej zrozumieć lokalne potrzeby. Można w ten sposób skuteczniej i efektywniej wypełniać nakreślone zadania, które mogą być istotnym ogniwem rozwoju społeczno-gospodarczego.

Zgodnie z dostępnymi danymi na stronie monitora rozwoju lokalnego, w 2023 roku w Grajewie było 86 zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych. Są to między innymi:

- UKS UNIHOC „ZNICZ” przy Szkole Podstawowej nr 1 im. K.I. Gałczyńskiego,
- Stowarzyszenie Lepsze Grajewo,
- Stowarzyszenie Szkoła Naszą Szansą,
- Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Społecznych na Rzecz Osób Niepełnosprawnych,
- Towarzystwo Przyjaciół 9 Pułku Strzelców Konnych,
- Klub Sportowy GLADIATOR,
- Klub Sportowy WARMIA,
- Związek Strzelecki „Strzelec” Organizacja Społeczno-Wychowawcza,
- Stowarzyszenie „HARMONIA”,
- Klub Sportowy CKF OBI,
- Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku w Grajewie,
- Fundacja Obywatele Grajewa,
- Stowarzyszenie Morsów „Grajewskie Wilki”,
- Stowarzyszenie Kultura Niezależna,
- Klub Sportowy „Maratonka” Grajewo,
- OSP Grajewo.

Na terenie miasta funkcjonuje jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej. OSP Grajewo skupia ok. 71 członków, w tym ok. 40 osób przynależy do orkiestry dętej. Jednostka prowadzi pełną działalność statutową, w tym działalność prewencyjną (wydaje m.in. ulotki prewencyjne), uczestniczy w akcjach ratowniczo-gaśniczych, przeprowadza pogadanki na tematy przeciwpożarowe w zakładach pracy i szkołach. Sprawuje również patronat nad młodzieżową drużyną pożarniczą. W roku 2020 jednostka OSP Grajewo obchodziła swoje 120 urodziny.

Od 1 sierpnia 2020 r. do chwili obecnej w budynku należącym do Miasta przy ul. Wojska Polskiego 61B zlokalizowane jest Centrum Organizacji Pozarządowych (COP). Celem COP jest aktywizowanie i wsparcie merytoryczne organizacji pozarządowych i innych podmiotów ze sfery pożytku publicznego. Centrum Organizacji Pozarządowych zadanie realizowano i nadal realizuje

poprzez: stwarzanie warunków do aktywnej działalności organizacji pozarządowych, podnoszenia profesjonalizmu organizacji pozarządowych i ich członków, pracowników, wolontariuszy poprzez działania edukacyjne i poradnictwo, integracje sektora pozarządowego, budowanie współpracy i komunikacji między administracją samorządową, biznesem oraz organizacjami pozarządowymi.

Wszystkie funkcjonujące organizacje w istotny sposób wpływają na integrację i wzrost aktywności obywatelskiej mieszkańców. Działalność organizacji pozarządowych na obszarze Grajewa przyczynia się do poszerzania oferty czasu wolnego dla mieszkańców m.in. poprzez organizację różnego rodzaju spotkań i wydarzeń. O jakości lokalnego kapitału obywatelskiego świadczą inicjatywy mieszkańców ukierunkowane na poprawę sytuacji w swoim otoczeniu, organizację wydarzeń i imprez integrujących społeczność. Organizacje zajmują się również wspieraniem i upowszechnianiem kultury fizycznej, ochroną dóbr kultury i dziedzictwa narodowego oraz integracją międzypokoleniową.

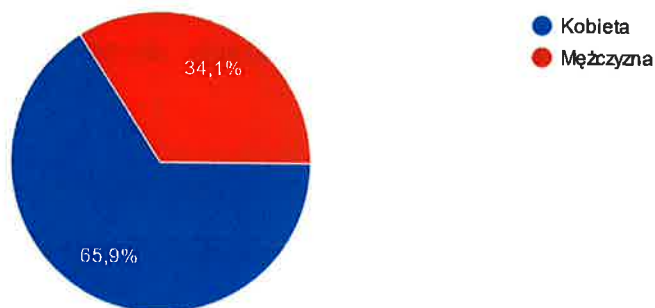
4. DIAGNOZA ISTNIEJĄCYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE MIASTA GRAJEWO

W październiku i listopadzie 2024 roku przeprowadzono badanie ankietowe wśród mieszkańców. Badanie ankietowe wśród mieszkańców miasta Grajewa zostało przeprowadzone w celu zebrania opinii, potrzeb i oczekiwań lokalnej społeczności w zakresie rozwiązywania problemów społecznych. Wyniki badania posłużyły jako fundament do zrozumienia kluczowych wyzwań, z jakimi borykają się mieszkańcy, oraz do określenia priorytetowych obszarów działań w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dzięki zaangażowaniu mieszkańców w proces diagnozy możliwe było opracowanie strategii, która odzwierciedla rzeczywiste potrzeby i wspiera budowanie solidarnej oraz zintegrowanej wspólnoty lokalnej. Poniżej zaprezentowano wyniki badania.

W badaniu na większość pytań odpowiedziało 89 osób.

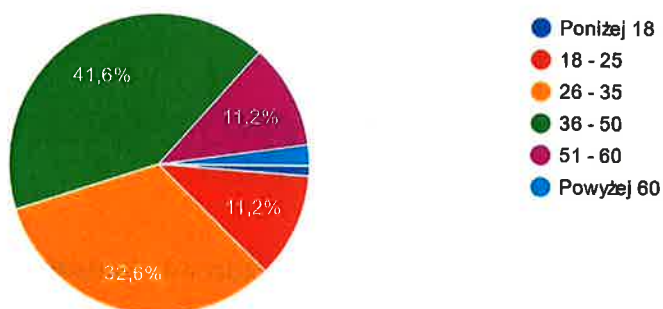
Płeć

88 odpowiedzi

Wiek

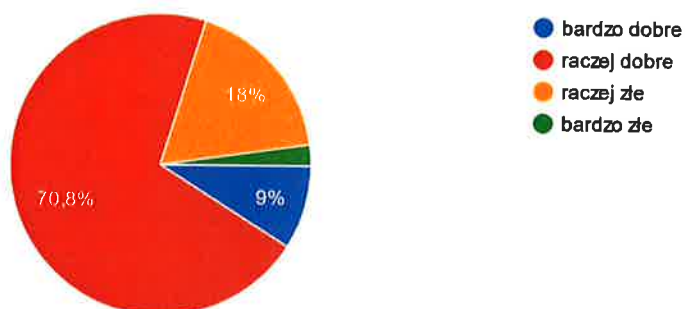
89 odpowiedzi

Najliczniej reprezentowanym przedziałem wiekowym wśród badanych był przedział 36-50 lat, stanowiący prawie 42% ogólnej próby badawczej.

1. Jak ocenia Pan/Pani aktualne warunki życia mieszkańców gminy?

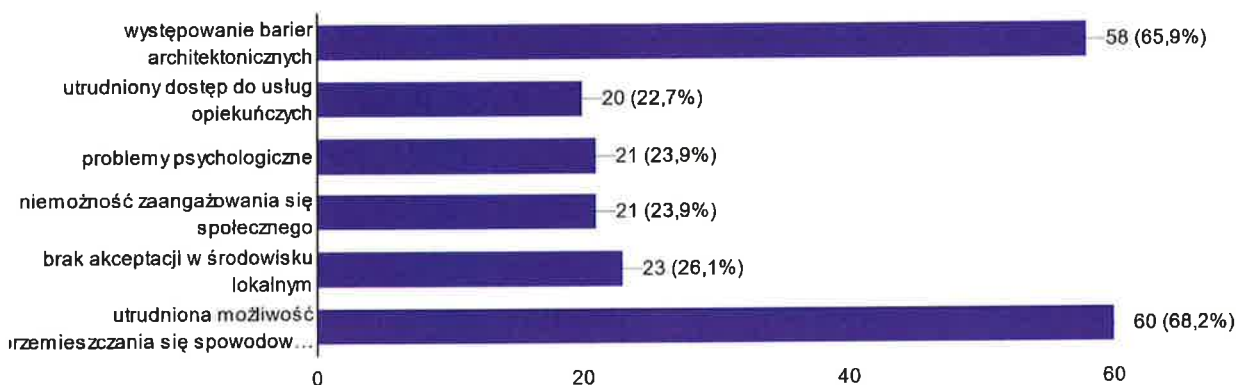
89 odpowiedzi

Większość ankietowanych pozytywnie oceniła warunki życia w gminie. Około 20% ankietowanych uważa, że są one niewystarczające.

2. Jakie problemy napotykają osoby niepełnosprawne? Proszę o zaznaczenie trzech najważniejszych problemów.

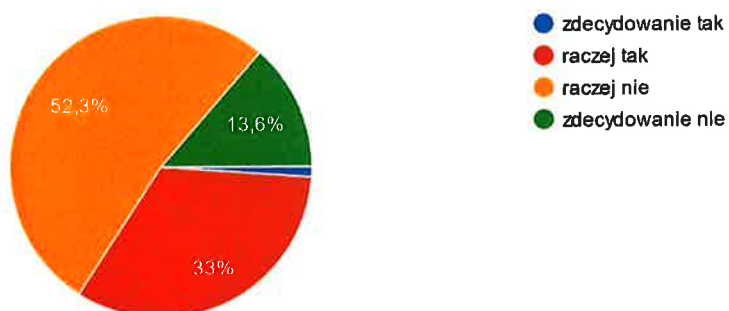
88 odpowiedzi

Najważniejszymi problemami, które napotykają osoby niepełnosprawne, wskazanymi przez ankietowanych były: utrudniona możliwość przemieszczania się spowodowana brakiem odpowiednich środków transportu oraz występowanie barier architektonicznych. Zidentyfikowane trudności wskazują na konieczność wdrożenia działań mających na celu eliminację barier w przestrzeni publicznej, takich jak dostosowanie budynków i infrastruktury miejskiej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Istotne jest także rozwijanie systemu transportu dostosowanego do ich potrzeb, co pozwoli na większą mobilność i aktywność społeczną tej grupy mieszkańców. Rozwiązanie tych problemów przyczyni się do poprawy jakości życia osób niepełnosprawnych i ich lepszej integracji z lokalną społecznością.

3. Czy według Pana/Pani oferta pomocy dla osób niepełnosprawnych jest wystarczająca?

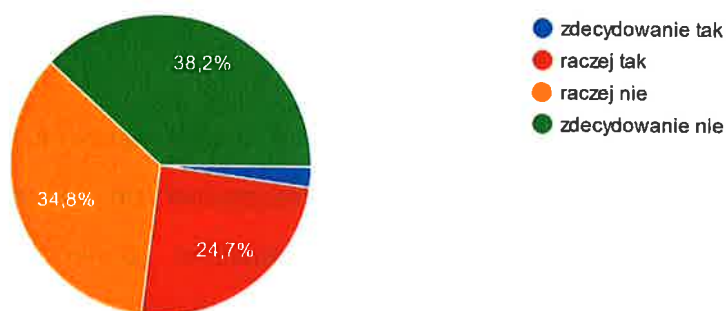
88 odpowiedzi

Prawie 66% pytaných udzieliło negatywnej odpowiedzi na pytanie o jakość pomocy dla osób niepełnosprawnych. Wynik ten wskazuje na poważne niedostatki w systemie wsparcia tej grupy mieszkańców. Należy się zastanowić nad koniecznością zwiększenia dostępności usług specjalistycznych, poprawy komunikacji między instytucjami wsparcia a osobami niepełnosprawnymi oraz lepszego dostosowania dostępnych programów pomocowych do ich realnych potrzeb. Takie wyniki badania wymagają podjęcia natychmiastowych działań naprawczych, w tym poprawy efektywności funkcjonowania instytucji odpowiedzialnych za wsparcie osób niepełnosprawnych oraz zwiększenia zaangażowania społeczności lokalnej w rozwiązywanie tych problemów

4. Czy według Pana/Pani dostęp do placówek opieki zdrowotnej jest wystarczający?

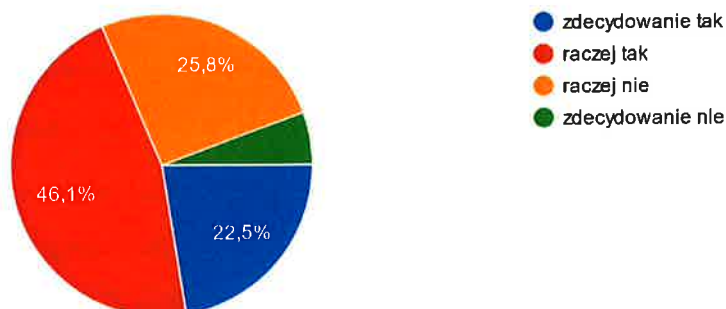
89 odpowiedzi

Aż 73% ankietowanych uznało, że dostęp do opieki zdrowotnej na terenie Grajewa jest niewystarczający. Wynik ten wskazuje na istotne braki w lokalnym systemie ochrony zdrowia, które mogą mieć negatywny wpływ na jakość życia mieszkańców. Z pewnością głównymi problemami są ograniczona dostępność do specjalistów, długie terminy oczekiwania na wizyty oraz niewystarczająca liczba usług zdrowotnych dostosowanych do potrzeb osób starszych i przewlekle chorych (sytuacje charakterystyczne dla systemu zdrowia w Polsce). Konieczne jest zwiększenie nakładów na rozwój lokalnej infrastruktury medycznej, wprowadzenie dodatkowych programów zdrowotnych oraz zapewnienie większej liczby specjalistów na terenie miasta. Poprawa dostępu do opieki zdrowotnej nie tylko podniosłaby poziom zadowolenia mieszkańców, ale również wpłynęłaby pozytywnie na ich poczucie bezpieczeństwa i ogólną jakość życia.

5. Czy według Pana/Pani na terenie gminy podejmowane są odpowiednie działania mające na celu aktywizację osób starszych (seniorów)?

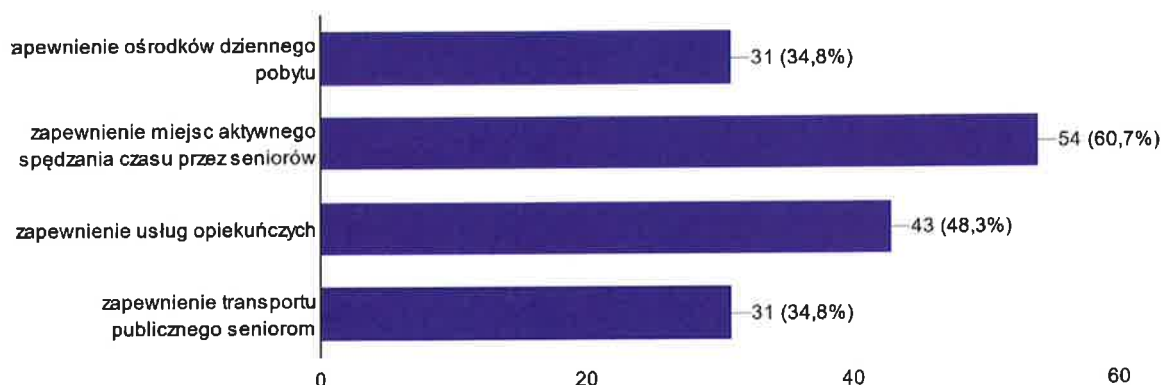
89 odpowiedzi

Ponad 68% ankietowanych pozytywnie ocenia działania podejmowane w celu aktywizacji osób starszych. Wynik ten podkreśla, że prowadzone inicjatywy w obszarze wsparcia seniorów są dobrze odbierane przez społeczność lokalną. Organizacja zajęć rekreacyjnych, wydarzeń kulturalnych oraz programów edukacyjnych dla osób starszych, nie tylko poprawia jakość życia seniorów, ale również sprzyja ich integracji społecznej. Wnioski z badania wskazują na potrzebę kontynuacji i rozwoju tych działań, ze szczególnym uwzględnieniem zróżnicowanych potrzeb seniorów, w tym osób o ograniczonej mobilności czy zmagających się z samotnością. Systematyczne wspieranie aktywizacji seniorów przyczynia się do budowania społeczeństwa międzypokoleniowego i wzmacnia więzi społeczne w Grajewie.

6. Proszę o wskazanie najważniejszych działań aktywizacyjnych niezbędnych do podjęcia dla seniorów. Proszę o zaznaczenie dwóch odpowiedzi.

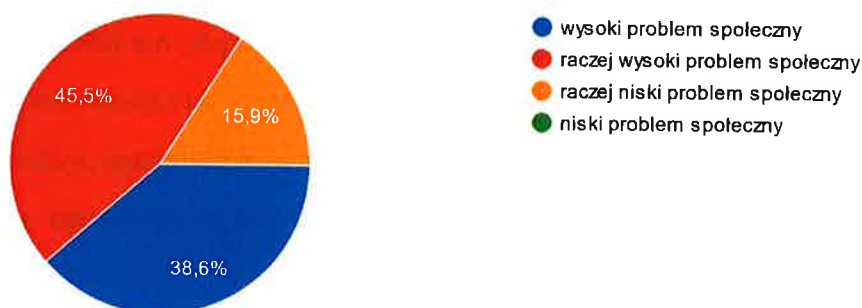
89 odpowiedzi

Najważniejsze działania aktywizacyjne jakie powinno się podjąć dla seniorów to wg ankietowanych: zapewnienie miejsc aktywnego spędzania czasu oraz zapewnienie usług opiekuńczych. Wyniki ankiety wskazują, że seniorzy potrzebują większego wsparcia w zakresie infrastruktury, która umożliwi im udział w życiu społecznym i kulturalnym. Tworzenie miejsc sprzyjających aktywności, takich jak kluby seniora, centra rekreacyjne czy zajęcia grupowe, może wpłynąć na poprawę ich samopoczucia i jakości życia. Równocześnie istotne jest zwiększenie dostępności usług opiekuńczych, które będą dostosowane do specyficznych potrzeb tej grupy, szczególnie osób mniej samodzielnych. Takie działania mogą przyczynić się do integracji międzypokoleniowej i wzmocnienia poczucia przynależności społecznej wśród osób starszych.

7. Proszę o ocenę występowania problemu uzależnień na terenie gminy:

88 odpowiedzi

Ponad 84% procent badanych odpowiedziało, że uzależnienia są wysokim lub raczej wysokim problemem w Grajewie. Wynik ten wskazuje na potrzebę podjęcia pilnych działań w zakresie profilaktyki i przeciwdziałania uzależnieniom, zarówno wśród młodzieży, jak i dorosłych. Respondenci prawdopodobnie dostrzegają negatywny wpływ problemów związanych z nadużywaniem alkoholu, narkotyków czy innych substancji na życie społeczne i rodzinne w mieście. Wnioski z badania sugerują konieczność rozwoju programów edukacyjnych, wsparcia terapeutycznego oraz tworzenia miejsc, gdzie osoby zmagające się z uzależnieniami mogą uzyskać pomoc. Równie istotne jest wzmacnianie działań informacyjnych i prewencyjnych, które uświadamiają mieszkańcom skutki uzależnień i promują zdrowy styl życia. Systematyczne działania w tym obszarze mogą ograniczyć skalę problemu i poprawić jakość życia lokalnej społeczności.

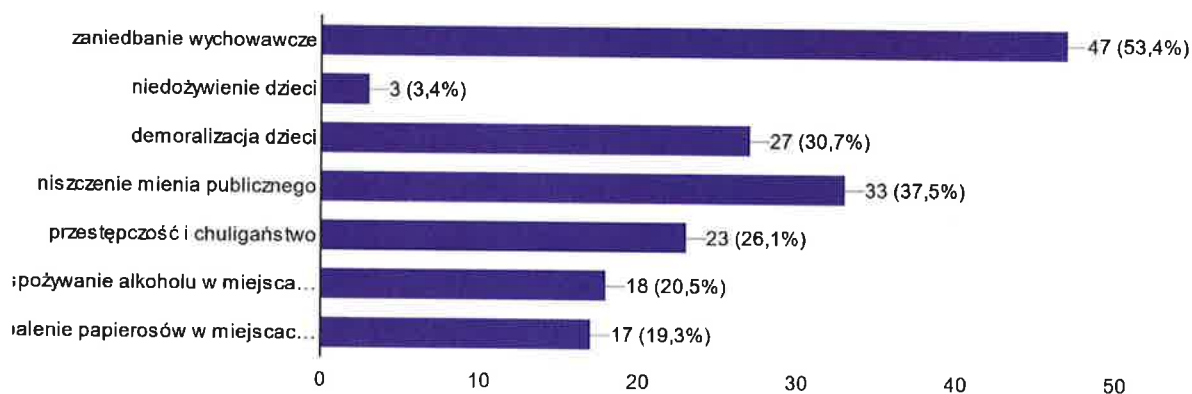
8. Proszę o ocenę występowania zjawiska przemocy domowej na terenie gminy:

88 odpowiedzi

Większość ankietowanych ma świadomość występowania zjawiska przemocy domowej na terenie Grajewa. Prawie 47% uważa, że takie zjawisko dotyczy wielu rodzin w mieście. Wyniki te świadczą o dużej skali problemu i jego dostrzegalności wśród mieszkańców. Przemoc domowa jest zjawiskiem, które negatywnie wpływa na funkcjonowanie rodzin, powodując trwałe konsekwencje psychologiczne, społeczne i ekonomiczne. Wyniki ankiet świadczą o potrzebie intensyfikacji działań profilaktycznych, takich jak kampanie edukacyjne, warsztaty oraz programy wsparcia dla ofiar przemocy. Równie ważne jest zapewnienie sprawnego funkcjonowania systemu interwencji kryzysowej, w tym dostępu do schronisk, porad prawnych i psychologicznych oraz odpowiednich służb reagujących na zgłoszenia przemocy. Wnioski z badania wskazują, że skuteczna walka z przemocą domową wymaga zaangażowania instytucji lokalnych, organizacji pozarządowych oraz społeczności lokalnej w celu budowania systemu wsparcia i prewencji.

9. Proszę o wskazanie negatywnych zjawisk społecznych, o najwyższym natężeniu, występujących na terenie gminy w odniesieniu do dzieci i młodzieży...szę o zaznaczenie maksymalnie dwóch odpowiedzi.
88 odpowiedzi

W odniesieniu do dzieci i młodzieży wskazano, że negatywne zjawiska społeczne o największym natężeniu to: zaniedbania wychowawcze i niszczenie mienia publicznego. Wyniki te wskazują na konieczność wzmocnienia działań profilaktycznych, skierowanych zarówno do dzieci i młodzieży, jak i ich rodzin. Zaniedbania wychowawcze mogą być efektem problemów społecznych, takich jak ubóstwo, uzależnienia w rodzinie czy brak dostępu do wsparcia pedagogicznego i psychologicznego. Dlatego istotne jest rozwijanie programów wsparcia rodzicielskiego oraz edukacji dotyczącej odpowiedzialności wychowawczej.

Jednocześnie problem niszczenia mienia publicznego może wynikać z braku odpowiedniej infrastruktury dla młodzieży, która umożliwiałaby im aktywne i konstruktywne spędzanie czasu wolnego. Podkreślić należy potrzebę tworzenia miejsc spotkań, takich jak boiska, świetlice młodzieżowe czy centra aktywności lokalnej, które pozwolą młodym ludziom rozwijać swoje pasje i zainteresowania. Wnioski z badań sugerują, że działania te powinny być połączone z kampaniami edukacyjnymi, kształtującymi odpowiedzialność obywatelską i szacunek dla przestrzeni publicznej. Ograniczenie wskazanych zjawisk przyczyni się do poprawy jakości życia w mieście i wzmocnienia więzi społecznych.

10. Proszę o wskazanie najważniejszych działań, na które należałoby przeznaczyć środki finansowe, aby przeciwdziałać negatywnym zjawiskom społecznym:

Według ankietowanych najważniejsze działania, na które należałoby przeznaczyć środki finansowe, aby przeciwdziałać negatywnym zjawiskom społecznym to: poprawa dostępności do opieki medycznej, wprowadzenie profilaktycznych programów zdrowotnych, poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych (likwidacja barier architektonicznych w instytucjach publicznych, ułatwienia transportowe) i przeciwdziałanie uzależnieniom (alkoholizm, narkomania, inne uzależnienia). Obszary te wymagają pilnej interwencji w zakresie wydatkowania środków finansowych, aby przeciwdziałać negatywnym zjawiskom społecznym. Cztery główne kierunki, które zostały wskazane, to:

- **Poprawa dostępności do opieki medycznej** – W odpowiedziach zauważono, że dostęp do usług medycznych jest jednym z fundamentów zdrowia publicznego. W szczególności dotyczy to osób z mniejszych miejscowości, a także osób starszych, które mają trudności z dotarciem do specjalistów czy placówek służby zdrowia. Wnioski sugerują konieczność zwiększenia liczby ośrodków zdrowia, poprawy infrastruktury medycznej i wsparcia w dostępie do usług zdrowotnych.
- **Wprowadzenie profilaktycznych programów zdrowotnych** – Respondenci zauważyli znaczenie działań prewencyjnych w obszarze zdrowia publicznego. Skuteczne programy zdrowotne, takie jak edukacja na temat zdrowego stylu życia, profilaktyka chorób przewlekłych czy szczepienia, mogą przyczynić się do zmniejszenia obciążenia systemu opieki zdrowotnej w przyszłości.

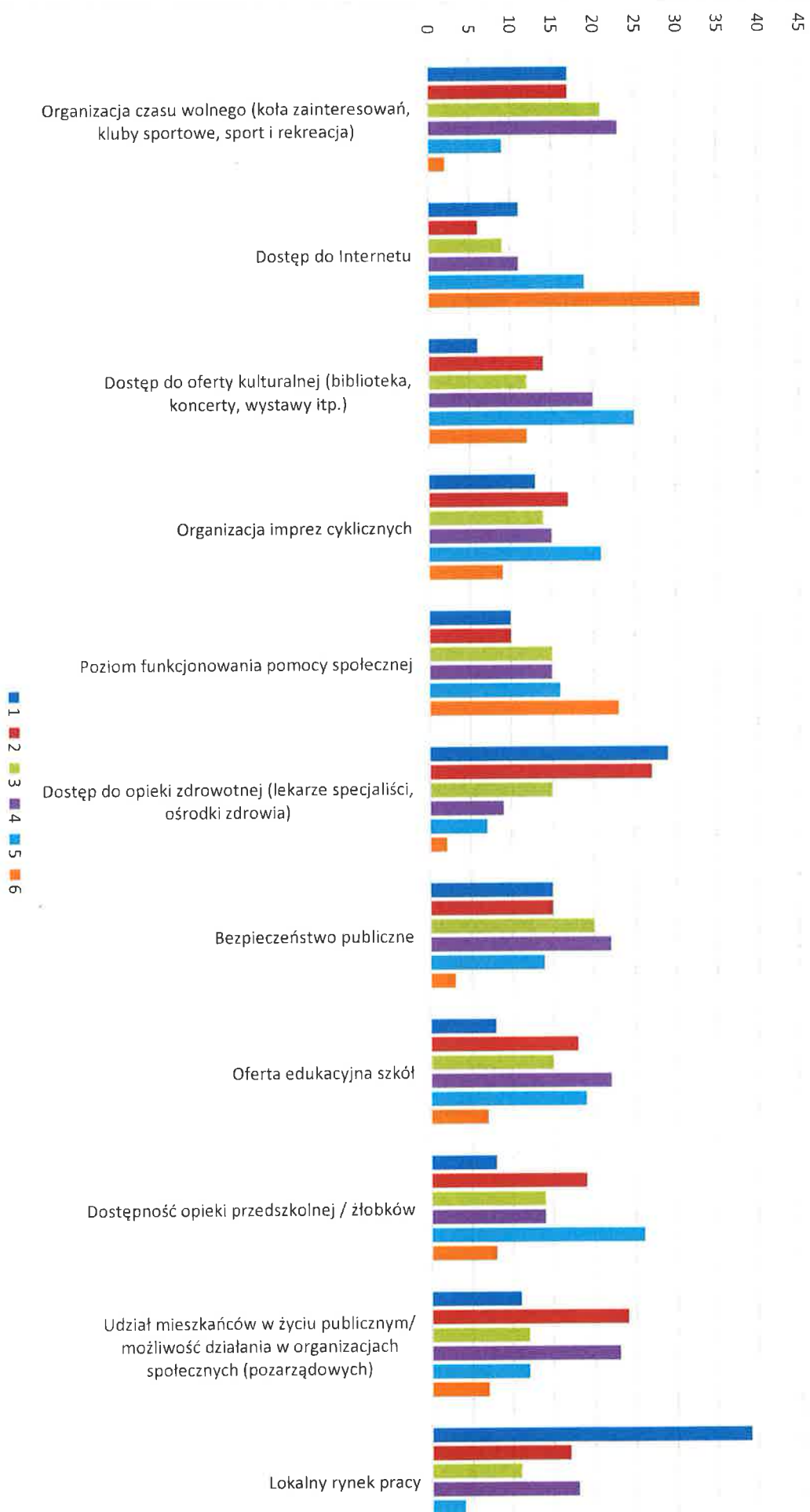
- **Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych** – Istotnym aspektem jest dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Zlikwidowanie barier architektonicznych, a także wprowadzenie ułatwień transportowych, może poprawić dostępność instytucji publicznych i zwiększyć niezależność osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności. Oczekiwania obejmują także wsparcie w zakresie rehabilitacji oraz usług opiekuńczych.
- **Przeciwdziałanie uzależnieniom** – Alkoholizm, narkomania i inne uzależnienia stanowią poważny problem społeczny. Wiele osób wskazuje na konieczność wzmocnienia działań w zakresie profilaktyki uzależnień, poprawy dostępu do terapii oraz wspierania osób uzależnionych w procesie leczenia i rehabilitacji.

Na podstawie wyników ankiety można stwierdzić, że respondenci postrzegają kwestie zdrowia publicznego, wsparcia osób z niepełnosprawnościami oraz problematykę uzależnień jako kluczowe obszary, w które należy zainwestować. Odpowiednia alokacja funduszy na te cele ma na celu zarówno poprawę jakości życia osób bezpośrednio dotkniętych tymi problemami, jak i zapobieganie ich rozwojowi w przyszłości. Warto zauważyć, że działania te mają charakter nie tylko interwencyjny, ale i prewencyjny, co może przynieść długofalowe korzyści społeczne i ekonomiczne.

Priorytetowe wydatki na opiekę medyczną oraz programy profilaktyczne mogą przyczynić się do zmniejszenia kosztów związanych z leczeniem chorób przewlekłych i poprawić ogólny stan zdrowia społeczeństwa. Z kolei eliminacja barier architektonicznych oraz wsparcie osób niepełnosprawnych może skutkować zwiększeniem ich aktywności zawodowej i społecznej, co z kolei poprawia sytuację ekonomiczną tej grupy. Skuteczne przeciwdziałanie uzależnieniom zmniejszy obciążenie systemu opieki zdrowotnej i poprawi jakość życia osób dotkniętych tymi problemami.

Ogólnie rzecz biorąc, inwestycje w te obszary mają potencjał, aby nie tylko poprawić jakość życia wielu obywateli, ale także przynieść wymierne korzyści społeczne i ekonomiczne w długim okresie.

Proszę ocenić poszczególne uwarunkowania życia w gminie na skali ocen szkolnym (od 1 – zdecydowanie niezadowolony do 6 – zdecydowanie zadowolony)

Spółród powyższych zagadnień respondenci najlepiej ocenili dostęp do Internetu, poziom funkcjonowania pomocy społecznej i dostęp do oferty kulturalnej (biblioteka, koncerty, wystawy itp.). Wysokie oceny tych obszarów wskazują na to, że mieszkańcy Grajewa doceniają rozwój infrastruktury cyfrowej, co ma kluczowe znaczenie w dzisiejszym świecie, zwłaszcza w kontekście edukacji, pracy zdalnej i dostępu do informacji. Dobra ocena pomocy społecznej sugeruje, że istniejące wsparcie dla osób w trudnej sytuacji życiowej jest dostrzegane i pozytywnie odbierane przez mieszkańców. Z kolei oferta kulturalna jest ważnym elementem podnoszącym jakość życia i wzbogacającym codzienność mieszkańców, co świadczy o odpowiedniej organizacji działań w tej sferze.

Jednak badanie ujawniło także istotne problemy. Najgorzej ocenione aspekty to lokalny rynek pracy, dostęp do opieki zdrowotnej (szczególnie lekarzy specjalistów i ośrodków zdrowia) oraz organizacja czasu wolnego (koła zainteresowań, kluby sportowe, sport i rekreacja). Niska ocena lokalnego rynku pracy sugeruje, że mieszkańcy odczuwają niedobór atrakcyjnych miejsc zatrudnienia lub możliwości rozwoju zawodowego, co może prowadzić do migracji w poszukiwaniu lepszych warunków. Z kolei problemy związane z dostępem do opieki zdrowotnej, już wcześniej wskazane jako priorytetowe do rozwiązania, wpływają negatywnie na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców i ich ogólny komfort życia.

Niska ocena organizacji czasu wolnego wskazuje na potrzebę intensyfikacji działań w tym obszarze. Mieszkańcy oczekują większej różnorodności zajęć i miejsc aktywności, które mogłyby przyciągnąć zarówno młodzież, jak i osoby dorosłe. Wprowadzenie nowych kół zainteresowań, rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej oraz większa dostępność klubów sportowych mogłyby skutecznie wypełnić tę lukę.

Wnioski z badania pokazują, że miasto powinno kontynuować rozwój w obszarach już dobrze ocenianych, jednocześnie podejmując zdecydowane działania w celu poprawy funkcjonowania lokalnego rynku pracy, dostępu do opieki zdrowotnej oraz organizacji czasu wolnego. Odpowiednie inwestycje w te sfery mogą przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców i wzmocnienia pozytywnego wizerunku Grajewa jako miejsca sprzyjającego rozwojowi i integracji społecznej.

W ostatnich dwóch pytaniach ankiety respondenci mieli okazję odnieść się do korzystania z lokalnych instytucji pomocowych oraz ocenić ich działalność. Z analizy odpowiedzi wynika, że największą popularnością wśród mieszkańców cieszy się Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

(MOPS), który był najczęściej wskazywaną instytucją pomocową. Co więcej, działalność tej placówki została oceniona w przeważającej liczbie pozytywnie, co świadczy o tym, że mieszkańcy dostrzegają i doceniają jej wkład w rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych.

Pozytywne opinie na temat działalności MOPS wskazują, że ośrodek skutecznie realizuje swoje zadania i odpowiada na potrzeby mieszkańców znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych. To także dowód na zaufanie społeczności lokalnej do tej instytucji oraz na to, że jej działania są dostrzegane jako wartościowe i skuteczne. Warto podkreślić, że taka ocena może być wynikiem dobrze zorganizowanych programów wsparcia oraz efektywnej pracy pracowników ośrodka.

Jednocześnie wysoka liczba wskazań MOPS jako instytucji pomocowej pokazuje, że jest to kluczowa placówka w lokalnym systemie pomocy społecznej. Wnioski z ankiety sugerują potrzebę dalszego wzmocnienia potencjału MOPS, zarówno w zakresie kadrowym, jak i finansowym, aby placówka mogła rozwijać swoje usługi i sprostać rosnącym oczekiwaniom mieszkańców. Istotne jest również monitorowanie jakości świadczonej pomocy oraz wdrażanie nowych inicjatyw, które odpowiadałyby na zmieniające się potrzeby społeczności.

Warto rozważyć także zwiększenie promocji działań innych instytucji pomocowych, aby ich oferta była bardziej dostępna i rozpoznawalna wśród mieszkańców. Zróżnicowanie źródeł wsparcia i szersza współpraca między instytucjami mogą przyczynić się do jeszcze skuteczniejszego rozwiązywania problemów społecznych w gminie Grajewo

5. PROBLEMY W OBSZARZE POMOCY SPOŁECZNEJ

Zgodnie z art. 2. ust. 1. ustawy o pomocy społecznej, pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Zgodnie z art. 3. w/w ustawy pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie sytuacjom, o których mowa w art. 2 ust. 1, przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Rodzaj, forma

i rozmiar świadczenia powinny być odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy. Potrzeby osób i rodzin korzystających z pomocy powinny zostać uwzględnione, jeżeli odpowiadają celom i mieszczą się w możliwościach pomocy społecznej.

5.1 MIEJSKI OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W GRAJEWIE

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Grajewie realizując ustawę o pomocy społecznej wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Podejmuje działania zmierzające do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Przydzielany rodzaj, forma i rozmiar świadczenia są odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy, a potrzeby osób i rodzin korzystających z pomocy są uwzględniane na miarę celów i możliwości Ośrodka.

Kadra Ośrodka Pomocy Społecznej w 2023 roku liczyła 56 osób, w tym: dyrektor, kadra kierownicza - 2 osoby, pracownicy socjalni - 11 osób, pozostali pracownicy - 43 osoby.

W mieście Grajewo z pomocy społecznej w 2023 roku skorzystało 957 osób, co stanowiło 4,81% wszystkich mieszkańców miasta. W roku oceny, w stosunku do 2022 roku, łączna liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia zmniejszyła się o 75 osób. Natomiast liczba rodzin, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej zmniejszyła się w stosunku do roku poprzedniego o 91 rodzin. W przypadku długotrwale korzystających z pomocy społecznej ich liczba osiągnęła poziom 562 osób, co oznaczało wzrost w stosunku do roku 2022 o 17 osób.

Tabela 11 Osoby korzystające z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grajewie

	2021	2022	2023
Liczba świadczeniobiorców	863	1 032	957
Liczba rodzin	545	900	809
Liczba osób w rodzinach	1 211	2 212	2 019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Grajewie

Najczęstszą formą udzielanej pomocy są świadczenia pieniężne – liczba osób korzystających z tego typu pomocy na przestrzeni ostatnich trzech lat wzrosła. Wiele osób korzysta także ze świadczeń niepieniężnych.

Tabela 12 Lista osób i rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych

Rodzaj świadczenia	Liczba osób			Liczba rodzin		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Świadczenia niepieniężne	397	382	412	274	254	265
Świadczenia pieniężne	496	650	545	430	646	544

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Grajewie

Istotną formę wsparcia stanowi także praca socjalna, która jest ważnym zadaniem własnym o charakterze obowiązkowym. Praca socjalna jest to działalność zawodowa mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w środowisku. Praca socjalna prowadzona jest z osobami i rodzinami w celu rozwiązania lub wzmocnienia aktywności, samodzielności życiowej. Prowadzona jest również ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy oraz koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokojenia potrzeb członków społeczności.

Tabela 13 Praca socjalna

	2021	2022	2023
Wskaźnik pracy socjalnej	79,82%	54,78%	101,73%
Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia	545	900	809
Praca socjalna ogółem	435	493	823

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Grajewie

W mieście Grajewo najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną, wskazanymi przez ośrodki pomocy społecznej w 2023 roku było kolejno: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

Tabela 14 Powody udzielania pomocy rodzinom

	2021	2022	2023
UBÓSTWO	377	351	377
BEZROBOCIE	259	239	243
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	201	175	206
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	186	159	183
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM	104	90	99
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM - W TYM: RODZINY NIEPEŁNE	75	60	64
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	51	50	64
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA - W TYM: POTRZEBA OCHRONY WIELODZIEŃNOŚCI	34	38	51
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM - W TYM: RODZINY WIELODZIEŃNE	21	26	29
ALKOHOLIZM	20	15	16
BEZDOMNOŚĆ	9	9	9
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO	2	2	3
NARKOMANIA	4	1	0
PRZEMOC DOMOWA	1	1	1
ZDARZENIE LOSOWE	0	1	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Grajewie

Z danych przedstawionych powyżej nie zauważa się znacznej tendencji spadkowej lub wzrostowej liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z poszczególnych przyczyn.

Monitorowanie sytuacji w rodzinach zagrożonych przemocą na terenie Miasta umożliwia ciągle obserwowanie i bieżące reagowanie na niebezpieczne zachowania niezgodne z prawem. Systematycznie pozyskiwane, analizowane i wykorzystywane informacje są kluczowe dla skutecznego funkcjonowania rodzin objętych procedurą "Niebieska Karta" na terenie Miasta. Dzięki temu programowi możliwe jest zapewnienie szybkiej interwencji w sytuacjach przemocy domowej oraz skuteczne wsparcie dla osób dotkniętych tym problemem. W 2023 roku założono 79 „Niebieskich kart”.

Ponadto, w związku z konfliktem zbrojnym na terenie Ukrainy Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Grajewie, od lutego 2022 roku, realizuje zadania na rzecz obywateli Ukrainy, poszukujących pomocy na terenie gminy. Zgodnie z art. 31 ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa obywatelom Ukrainy, przysługuje pomoc w postaci jednorazowego świadczenia pieniężnego w wysokości 300 zł na osobę, przeznaczonego na utrzymanie, w szczególności na pokrycie wydatków na żywność, odzież, obuwie, środki higieny osobistej oraz opłaty mieszkaniowe.

Osoby zapewniające zakwaterowanie i wyżywienie obywatelom Ukrainy, którzy przybyli na terytorium RP w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium Ukrainy, mogli otrzymać świadczenie w wysokości 40 zł za każdy dzień pomocy. Świadczenia zostały przyznawane na podstawie wniosku.

5.2 BEZROBOCIE

Zgodnie z danymi GUS, w 2023 roku w Grajewie zarejestrowanych było 896 osób bezrobotnych, w tym: 450 kobiet oraz 446 mężczyzn. Na przestrzeni lat 2020-2023 zmalała ogólna liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych. W 2020 roku odnotowano największą liczbę osób długotrwale bezrobotnych.

Zgodnie z danymi MOPS w Grajewie liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia na przestrzeni lat 2021-2023 utrzymuje się na podobnym poziomie.

Zadania Miasta z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej o których mowa w ustawie o zatrudnieniu socjalnym realizowano Centrum Integracji Społecznej utworzone 1 kwietnia 2014 roku na podstawie Uchwały Nr XLIV/313/13 Rady Miasta Grajewo z dnia 30 grudnia 2013 r. Uczestnicy CIS objęci są wsparciem psychologa i doradcy zawodowego. Uczestniczą w warsztatach z zakresu etyki zawodowej, poszukiwaniu i analizie ofert pracy, grup wsparcia,

rozmów indywidualnych. Uczestnicy zatrudnieni w CIS w 2023 r. na podstawie Indywidualnego Programu Zatrudnienia Socjalnego:

- warsztat porządkowo-ogrodniczy (14 uczestnictw),
- warsztat rękodzieła (10 uczestnictw),
- warsztat opieki nad osobami starszymi i chorymi (9 uczestnictw).

CIS poprzez swoją działalność społeczną i gospodarczą jest widoczny na terenie Miasta i spełnia ważną funkcję reintegracyjną. Problemem CIS była zbyt mała liczba uczestników w stosunku do ilości realizowanych zleceń, duża rotacja uczestników (nagle przerwanie uczestnictwa), niewystarczająca liczba pracowników administracyjnych, wysokie koszty utrzymania spowodowane wysoką inflacją.

5.3 BEZDOMNOŚĆ

Zdefiniowanie pojęcia bezdomności niewątpliwie nastrocza badaczom coraz to nowszych problemów. Najogólniej, można ją określić jako względnie trwałą sytuację człowieka pozbawionego dachu nad głową albo nieposiadającego własnego mieszkania.

Bezdomność wydaje się być szczególnie bolesnym zjawiskiem, gdyż człowiek, którego ona dotyczy, pozostając bez dachu nad głową, funkcjonuje bez przestrzeni, w której może się schronić przed trudnymi życiowymi sytuacjami. Osobie, która ma dom, bardzo trudno zrozumieć bezdomnych, a przecież jest ich coraz więcej. Dzisiaj można ich spotkać w każdym mieście; do niedawna zaś stanowili zjawisko charakterystyczne jedynie dla dużych aglomeracji. Jest to swego rodzaju znak czasu.

Bezdomność w Grajewie jest jedynie zjawiskiem, nie urasta do rangi problemu społecznego. Pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością z terenu gminy świadczy Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Grajewie.

Zgodnie z danymi MOPS w Grajewie, na przestrzeni lat 2021-2023 9 osób korzystało z pomocy społecznej z powodu bezdomności.

5.4 PROBLEM UZALEŻNIEŃ OD SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH

5.4.1 ALKOHOLIZM

Według szacunków Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych co ósmy dorosły Polak nie pije w ogóle alkoholu. Ponadto większość osób pijących alkohol spożywa go w sposób, który nie powoduje negatywnych konsekwencji dla nich i dla osób z ich otoczenia. Jednak kilkanaście procent dorosłych Polaków spożywa alkohol problemowo. Szacuje się, że w grupie tej znajduje się ok. 900 tys. osób uzależnionych oraz ponad 2 mln osób pijących alkohol ryzykownie lub szkodliwie. Należy podkreślić, że grupa osób najwięcej pijących, stanowiąca 9% ogólnej liczby osób konsumujących alkohol, spożywa aż 43% całego wypijanego alkoholu.

Konkretna liczba osób uzależnionych od alkoholu jest trudna do ustalenia. Posługując się danymi szacunkowymi Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych można natomiast określić przybliżoną liczbę osób wśród danej populacji, u których mogą występować różne kategorie problemów alkoholowych.

Tabela 15 Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych (dane szacunkowe) dla Polski 37,75 mln mieszkańców oraz Miasta Grajewo 20.899 mieszkańców	
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	Polska: ok. 2% populacji Miasto Grajewo: ok. 418 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	Polska: ok. 4% populacji Miasto Grajewo: ok. 836 osób
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	Polska: ok. 4% populacji Miasto Grajewo: ok. 836 osób
Osoby pijące szkodliwie	Polska: ok. 5%-7% populacji Miasto Grajewo: ok. 1.045-1.463 osoby
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	Polska: 2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PARPA

DZIAŁALNOŚĆ MIEJSKIEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

Podmiotem odpowiedzialnym za realizację Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii jest Pełnomocnik Burmistrza ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych powołany Zarządzeniem Nr 126/19 Burmistrza Miasta Grajewo z dnia 17 września 2019 r. w sprawie powołania Pełnomocnika ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (MKRPA), która działa na podstawie przepisów ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu

alkoholizmowi. W jej skład wchodzi osoby powołane Zarządzeniem Nr 9/24 z dnia 12 czerwca 2024 r.

Komisja powołana jest do inicjowania działań profilaktycznych oraz interwencyjnych w zakresie problemów alkoholowych. Celem działań profilaktycznych Komisji jest zapobieganie powstawaniu nowych problemów alkoholowych oraz zwiększenie zdolności do radzenia sobie z istniejącymi problemami alkoholowymi. Komisja zajmuje się podejmowaniem działań zmierzających do ograniczenia spożycia napojów alkoholowych, powstawaniu nowych problemów alkoholowych oraz czynnie przeciwdziałając alkoholizmowi i pomagając w wychodzeniu z uzależnienia poprzez podejmowanie czynności związanych z orzeczeniem o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu od alkoholu w zakładzie leczenia odwykowego. Postępowanie takie dotyczy osób, które zakłócają spokój i porządek publiczny, stosują przemoc fizyczną i psychiczną wobec najbliższych, powodują demoralizację dzieci i młodzieży w związku z nadużywaniem alkoholu. Wnioski o leczenie odwykowe najczęściej składają: policja, sąd, oraz najbliżsi członkowie uzależnionego. Po rozpatrzeniu wniosku Komisja uruchamia procedury, mające na celu wszczęcie postępowania sądowego zobowiązującego do leczenia. O zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu orzeka sąd. W 2023 roku do komisji wpłynęły 43 wnioski o leczenie odwykowe od alkoholu.

MKRPA skupiła się na działaniach profilaktycznych i edukacyjnych, szczególnie skierowanych do dzieci i młodzieży. W ramach tych działań:

- opracowano materiały profilaktyczno-edukacyjne pod hasłem "SMART, TO ZNACZY MĄDRZE",
- przedłużono licencje dotycząca projektu "Otwórz się na pomoc",
- zorganizowano spektakl profilaktyczny "WSPOMNIENIA NARKOMANKI",
- przeprowadzono warsztaty rekomendowane pod nazwą "DEBATA",
- zakupiono profilaktyczne gry planszowe "Mosty do przyszłości".

Działania podejmowane przez Miejski Zespół Interdyscyplinarny oraz Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych miały na celu nie tylko informowanie i edukację, ale także budowanie świadomości społecznej oraz umiejętności radzenia sobie z przemocą domową i problemami alkoholowymi.

Oprócz Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Grajewie funkcjonują inne jednostki dla osób uzależnionych oraz osób współuzależnionych. Są to:

- Klub „Zdrowie i Trzeźwość”,
- Świetlica środowiskowa „Przystań”.

Placówka obejmująca inną grupę mieszkańców Miasta jest Klub „Zdrowie i Trzeźwość”. Podczas nauki życia w trzeźwości w Grajewskim Klubie jedna z zasad jest zmiana tradycji i obyczajów przez eliminację alkoholu, przy pozostawieniu, a wręcz pielęgnacji - pozostałych elementów. Takim przykładem mogą być tradycyjne spotkania świąteczne (Boże Narodzenie i Wielkanoc), czy też obchody rocznicowe, w których biorą udział całe rodziny wraz z dziećmi, często z udziałem osoby duchownej). Spotkania te są dużym przeżyciem szczególnie dla dzieci, które widza trzeźwego rodzica i uczą się jak powinno się żyć w trzeźwości. Spotkania te powodują, że to właśnie dzieci stają się w domu strażnikami trzeźwości, a autorytet rodziców wyraźnie rośnie. Cechą charakterystyczną działań Klubowych jest zapewnienie jego członkom - wsparcia.

Działająca przy Klubie świetlica środowiskowa „Przystań” skupia dzieci pochodzące z rodzin borykających się z różnymi problemami, przede wszystkim z uzależnieniem od alkoholu. Klub Zdrowie i Trzeźwość jest placówka pobytu dziennego finansowaną przez Miasto ze środków na przeciwdziałanie alkoholizmowi. Takie wykorzystanie ww. środków wydaje się za najbardziej racjonalne. Uruchomienie Świetlicy Środowiskowej „Przystań” możliwe było dzięki pozyskaniu środków z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020. W ramach projektu, w świetlicy, grupa 20 dzieci w wieku 6-15 lat może odrobić lekcje, zjeść ciepły posiłek i skorzystać z pomocy terapeutycznej. W budynku Świetlicy wyremontowano pomieszczenia należące do Miasta, zmodernizowano zaplecze hydrauliczne i elektryczne. Łazienka przystosowana została do potrzeb osób niepełnosprawnych. Świetlica wyposażona jest w nowoczesny sprzęt: komputery i tablety oraz pomoce dydaktyczne i meble. Uczestnicy mogą liczyć na wsparcie opiekuńczo-wychowawcze, a także zajęcia wyrównawcze, kulinarne, sportowe czy działania kulturalno-integracyjne np. wyjście do kina.

Zgodnie z danymi MOPS w Grajewie, na przestrzeni lat 2021-2023 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu utrzymywała się na zbliżonym poziomie.

5.4.2 NARKOMANIA

Według danych z lat 2018/2019 odsetek osób, które miały kontakt z narkotykami w ciągu ostatniego roku w Polsce jest kilkunastokrotnie niższy od odsetka osób mających kontakt z alkoholem. Używanie alkoholu w ciągu ostatniego roku odnotowano w Polsce na poziomie

79,9% (badanie z 2018 roku), podczas gdy w przypadku narkotyków odsetek wyniósł 5,4% (dane dla osób w wieku 15-64 lata).

Zgodnie z danymi MOPS w Grajewie, na przestrzeni lat 2021-2023 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu narkomanii systematycznie spada i w 2023 roku wynosiła 0.

5.4.3 UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE

Nieustanny postęp technologiczny, będący imperatywem o sile nieomal równej postępowi biologicznemu, codziennie zmienia otaczającą nas rzeczywistość, kreując nie tylko nowe możliwości, lecz także wyzwania. (...) Takie zjawiska, jak ogólnoświatowa wymiana informacji, stosowanie elektronicznego podpisu, korzystanie z e-bankowości czy niezwykle popularne portale społecznościowe oraz rozrywkowe, prowadzą do wirtualizacji rzeczywistości i „cyfryzacji” ludzkiego życia.

Wraz ze wzrostem popularności i dostępności nowych technologii wzrasta także lista zagrożeń związana z ich użytkowaniem. Według opublikowanych przez GUS danych z 2017 r. 98,8% gospodarstw domowych z dziećmi wykorzystuje Internet do codziennych aktywności. W zrealizowanych rok wcześniej badaniach „Nastolatki wobec Internetu” (Kamieniecki i in., 2016) również wykazano, że w domu korzysta z niego codziennie ponad 90% nastolatków. Internet stał się nieodłącznym elementem życia młodych ludzi, niezbędnym do nauki i komunikacji. Powszechne korzystanie przez młodzież z tego medium nasuwa pytania o związane z tym zagrożenia. Choć dla większości użytkowników Internet faktycznie jest narzędziem pracy, rozrywki i komunikacji, to jednak w przypadku pewnej grupy młodych internautów korzystanie z sieci może wymykać się spod kontroli.

Wzrost świadomości społecznej: Uzależnienia behawioralne, takie jak nadmierne korzystanie z internetu, uzależnienie od gier komputerowych, hazardu, zakupoholizm czy pracoholizm, stają się coraz bardziej powszechne i wpływają negatywnie na życie osobiste, społeczne i zawodowe mieszkańców. W Grajewie, podobnie jak w innych miastach, problem ten może być niedostatecznie rozpoznany i diagnozowany.

Niedobór usług wsparcia: Istnieje ograniczona dostępność wyspecjalizowanych placówek oferujących pomoc w zakresie uzależnień behawioralnych. Może to prowadzić do braku wsparcia zarówno dla osób uzależnionych, jak i ich rodzin.

Niedostateczna profilaktyka: Brak lub niewystarczająca ilość działań edukacyjnych w szkołach, miejscach pracy oraz kampanii społecznych zwiększa ryzyko występowania tych uzależnień w różnych grupach wiekowych.

Związek z innymi problemami społecznymi: Uzależnienia behawioralne często współwystępują z innymi problemami, takimi jak depresja, samotność, przemoc domowa czy uzależnienia od substancji psychoaktywnych, co wymaga podejścia kompleksowego.

Zalecenia:

- Wdrażanie programów edukacyjnych i profilaktycznych:
 - Wprowadzenie działań edukacyjnych w szkołach i instytucjach publicznych, mających na celu zwiększenie świadomości na temat zagrożeń związanych z uzależnieniami behawioralnymi.
 - Organizacja warsztatów, seminariów i kampanii społecznych skierowanych do młodzieży, rodziców oraz osób dorosłych w różnym wieku.
- Rozwój systemu wsparcia terapeutycznego:
 - Tworzenie punktów konsultacyjnych, w których mieszkańcy mogą uzyskać dostęp do specjalistycznej pomocy psychologicznej i terapeutycznej w zakresie uzależnień behawioralnych.
 - Rozszerzenie oferty poradni psychologiczno-pedagogicznych o pomoc w rozpoznawaniu i leczeniu tego typu uzależnień.
- Wzmacnianie wsparcia rodzin:
 - Zapewnienie terapii rodzinnej, która pomoże w zrozumieniu problemu i odbudowie relacji w rodzinach dotkniętych uzależnieniem behawioralnym.
 - Tworzenie grup wsparcia dla bliskich osób uzależnionych.
- Monitorowanie i badania problemu:
 - Przeprowadzanie cyklicznych badań wśród mieszkańców, aby ocenić skalę problemu oraz skuteczność podejmowanych działań.
 - Gromadzenie i analiza danych dotyczących uzależnień behawioralnych w Mieście Grajewo.
- Inicjatywy społeczne i rekreacyjne:

- Organizowanie alternatywnych form spędzania wolnego czasu, takich jak zajęcia sportowe, kulturalne czy wolontariat, aby ograniczać nadmierne korzystanie z technologii i promować zdrowy tryb życia.
- Rozwój oferty klubów zainteresowań i organizacji społecznych, które wspierają integrację mieszkańców i przeciwdziałają samotności.
- Współpraca między instytucjami:
 - Angażowanie szkół, organizacji pozarządowych, instytucji pomocowych i lokalnych władz w tworzenie spójnej strategii przeciwdziałania uzależnieniom behawioralnym.

Podsumowanie:

Uzależnienia behawioralne to wyzwanie, które wymaga wieloaspektowego podejścia, łączącego edukację, wsparcie terapeutyczne i aktywizację społeczną. Wdrażanie rekomendowanych działań pozwoli na ograniczenie skali problemu i poprawę jakości życia mieszkańców Grajewa. Skuteczna strategia powinna być oparta na współpracy wszystkich zainteresowanych stron oraz regularnym monitorowaniu efektów podjętych inicjatyw.

5.5 PROBLEMY OSÓB STARSZYCH, NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ I DŁUGOTRWAŁA CHOROBA

Na terenie Grajewa dane demograficzne wskazują na problem starzenia się społeczeństwa. Przede wszystkim zauważalny jest rosnący wskaźnik obciążenia demograficznego na przestrzeni ostatnich lat. Przejawia się on wzrostem liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do liczby osób w wieku przedprodukcyjnym. Jak wiadomo osoby starsze są bardziej narażone na choroby, co często prowadzi także do niepełnosprawności. Starość wiąże się z niższą aktywnością i sprawnością fizyczną, a w konsekwencji często z marginalizacją osób starszych jako zbiorowości. W związku z tym postępujący proces starzenia się społeczeństwa, wymusza na władzach samorządowych podejmowanie działań zmierzających do redukcji jego skutków.

Zgodnie z danymi MOPS w Grajewie, na przestrzeni lat 2021-2023 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności i z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby utrzymuje się na zbliżonym poziomie.

Oczywistym wyzwaniem dla współczesnych społeczeństw jest zapewnienie wsparcia seniorom, którzy często borykają się z różnorodnymi trudnościami życiowymi. W tym kontekście, program taki jak „Grajewska Karta Seniora” wzbogaca krajobraz społeczny, oferując konkretne korzyści ulgi dla ich beneficjentów.

Rada Miasta Grajewo dnia 28 września 2016 roku podjęła uchwałę nr XXVI1/203/16 w sprawie przyjęcia Programu „Grajewska Karta Seniora”. Jest to ukłon w kierunku osób, które ukończyły 60 lat oraz zamieszkują na terenie Miasta. Głównymi założeniami Programu, ujętymi w wymienionej uchwale, jest:

- propagowanie prozdrowotnego stylu życia,
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu seniorów,
- aktywizacja społeczna seniorów,
- kształtowanie pozytywnego wizerunku seniorów,
- zachęcanie do uczestnictwa w wydarzeniach edukacyjnych, kulturalnych i sportowych,
- poprawa warunków materialnych życia seniorów,
- prowadzenie działań w zakresie promocji programów zdrowotnych ukierunkowanych na osoby starsze.

Warunkiem otrzymania „Grajewskiej Karty Seniora” jest złożenie wniosku w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej. Wnioski do wypełnienia można otrzymać zarówno w Ośrodku, jak i pobrać ze strony internetowej www.mops.grajewo.pl. Karta wydawana jest bezpłatnie, na czas nieokreślony, w terminie 1 miesiąca od dnia złożenia wniosku. Program realizowany jest przez MOPS od października 2016 r. Karta uprawnia między innymi do 50% zniżki od obowiązujących cen karnetów. Rozwój społeczności lokalnej wymaga ciągłego wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących, w tym seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami. W tym kontekście, Miasto i Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej podejmują inicjatywy mające na celu poprawę jakości życia tych grup społecznych.

W 2023 roku MOPS aktywnie realizował Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej — edycja 2023”, którego finansowanie pochodziło ze środków Funduszu Solidarnościowego. Program ten stanowił istotne wsparcie dla 23 osób z niepełnosprawnościami w okresie od stycznia do grudnia 2023 roku. Grupa osób objętych wsparciem to:

- 1 osoba z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności z niepełnosprawnością sprzężoną;

- 16 osób z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- 4 osoby z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności,
- 2 dzieci w wieku do 16 roku życia z orzeczeniem o niepełnosprawności.

Asystenci udzielili w ciągu roku imponującej liczby 12.600 godzin wsparcia. Ich działania obejmowały opiekę, pomoc w codziennych czynnościach życiowych oraz w przemieszczaniu się, włączając dojazdy do placówek medycznych, rehabilitacyjnych oraz urzędów. Program zachęcał beneficjentów do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym, umożliwiając im korzystanie z wydarzeń kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych. Całkowita wartość programu wyniosła 504 000,00 złotych, co stanowi to istotne wsparcie osób z niepełnosprawnościami i ich integracje społeczna. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - zaangażował się we wdrażanie programu „Korpus Wsparcia Seniorów”, ogłoszonego przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej;. Głównym celem programu było świadczenie wsparcia dla seniorów w wieku 65 lat i więcej poprzez dostosowanie usług do ich konkretnych potrzeb oraz zwiększenie poczucia bezpieczeństwa i samodzielności poprzez tzw. „opaski na odległość”. Skierowany był on do seniorów mających problemy z samodzielnym funkcjonowaniem ze względu na stan zdrowia, prowadzących samodzielne gospodarstwo domowe lub zamieszkujących z osobami bliskimi, które nie mogą zapewnić im odpowiedniego wsparcia. W Mieście z programu skorzystało łącznie 253 seniorów. W roku 2023 zakupiono 40 dodatkowych „opasek bezpieczeństwa”, jako uzupełnienie do już posiadanego przez MOPS pakietu 200 opasek, nabytych w ramach poprzedniej edycji programu w 2022 roku.

Program znacząco przyczynił się do zapewnienia wsparcia seniorom z obszaru Miasta. Dzięki ciągłemu monitorowaniu i szybkiej reakcji służb medycznych, beneficjenci programu czuli się bezpieczniej, mając pewność możliwości otrzymania pomocy w każdej chwili, zarówno w zakresie wsparcia emocjonalnego, jak i wezwania służb ratunkowych. Dodatkowo, dzięki funkcjom monitorującym podstawowe parametry życiowe zawartym w opaskach, seniorzy mogli regularnie kontrolować swoje zdrowie, co znacząco podniosło ich samodzielność. Stały kontakt z pracownikami MOPS dodatkowo umacniał poczucie bezpieczeństwa i zadowolenia osób starszych.

Podsumowując, program nie tylko wspierał seniorów w utrzymaniu samodzielności, ale także wzmacniał pozycję Miasta w zakresie świadczenia wsparcia społecznego dla grupy szczególnie wymagającej, co w kontekście innych obciążeń budżetowych, takich jak wsparcie lokalnych

przedsiębiorców czy utrata dochodów własnych, byłoby trudne do osiągnięcia jedynie ze środków miejskich.

Klub „Senior+” to miejsce przeznaczone dla nieaktywnych zawodowo mieszkańców Miasta. Głównym zadaniem funkcjonowania Klubu „Senior+” jest zapewnienie seniorom możliwości aktywnego spędzania czasu, zachęcanie do uczestnictwa w życiu kulturalnym, społecznym, aktywizowanie uczestników do udziału w zakresie wolontariatu. Osoby te często mają problemy z samodzielnym funkcjonowaniem np. z przygotowaniem sobie posiłków. Zgodnie z postawionymi sobie celami, Klub „Senior+” ma być „drugim domem” dla seniorów. Bardzo często organizowane są różne przedsięwzięcia, w których udział biorą osoby starsze z terenu całego Miasta oraz ze wszystkich środowisk. Zabawy taneczne organizowane w Klubie i w zaprzyjaźnionych Ośrodkach odmładzają seniorów i przywracają im chęć do życia. Częste spotkania z młodzieżą szkolną i dziećmi również poprawiają im nastroje i sprawiają seniorom dużo radości.

W mieście funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej w Grajewie zapewniający całodobową opiekę dzieciom i młodzieży niepełnosprawnym intelektualnie (chłopcom). Placówka posiada 39 miejsc, z których obecnie wszystkie są zajęte przez chłopców z różną niepełnosprawnością. Środowiskowy Dom Samopomocy „Pomocna dłoń” finansowany jest ze środków budżetu centralnego.

Zadania związane z potrzebami osób mających zdiagnozowane problemy psychiczne realizował Środowiskowy Dom Samopomocy w Grajewie „Pomocna dłoń” funkcjonujący w oparciu o Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 roku w sprawie środowiskowych domów samopomocy, w formie zajęć podtrzymujących i rozwijających u osób przewlekle psychicznie chorych, niepełnosprawnych intelektualnie oraz wykazujących inne przewlekle zaburzenia czynności psychicznych umiejętności niezbędne do samodzielnego życia i funkcjonowania w społeczności lokalnej.

W 2023 roku ŚDS prowadzi działalność statutową jako ośrodek wsparcia dla osób:

- przewlekle psychicznie chorych typ A,
- z niepełnosprawnością intelektualną typ B,
- wykazujących inne przewlekle zaburzenia czynności psychicznych typ C.

Ośrodek przeznaczony jest dla osób pełnoletnich. W 2023 roku uczęszczało do niego 38 domowników. Kadra SDS licząca 12 osób stale i efektywnie współpracowała z Miejskim

Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Szkołą Podstawową Nr 2, Policją i jednostkami Szpitala Ogólnego w Grajewie.

Oprócz usług opiekuńczych, MOPS świadczy również usługi specjalistyczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi. W roku 2023 udzielono pomocy 22 osobom z różnymi schorzeniami neurologicznymi, upośledzeniem umysłowym lub uszkodzeniami narządu ruchu. Specjalistyczne usługi opiekuńcze były świadczone w miejscu zamieszkania przez wykwalifikowane opiekunki posiadające odpowiednie kwalifikacje i doświadczenie.

Ze wsparcia w formie świadczeń rodzinnych i opiekuńczych skorzystało łącznie 1.261 rodzin. Wypłacono zasiłek rodzinny wraz z dodatkami na łączną kwotę 1.972.887,86 zł, co stanowiło 17.450 świadczeń. Zasiłek pielęgnacyjny wyniósł 1.104.669,00 zł, co stanowiło 5118 świadczeń, a świadczenie pielęgnacyjne w związku z opieką nad osobą niepełnosprawną wyniosło 6.104.256,00 zł, co stanowiło 2.507 świadczeń.

5.6 UBÓSTWO

Ubóstwo jest jednym z najważniejszych i najbardziej złożonych problemów społecznych. Jest też ściśle powiązane z zagadnieniami marginalizacji i wykluczenia społecznego. Ubóstwo gospodarstw domowych w sposób szczególny uderza w wychowujące się w nich dzieci, ponieważ ogranicza i zagraża ich prawidłowemu rozwojowi i socjalizacji. Ubóstwo staje się poważnym problemem społecznym wtedy, gdy dotyczy znacznej części społeczeństwa. Skutki biedy nie rozciągają się jedynie na jednostki nią doświadczane, ale również - zwłaszcza w sytuacji jej trwałości i pokaźnego zasięgu - na resztę społeczeństwa, w tym również na tę dobrze sytuowaną pod względem materialnym. Rodzi ona bowiem wiele niekorzystnych zjawisk, poczynając od degradacji biologicznej i społecznej ubogich oraz ich rodzin, a skończywszy na zachowaniach patologicznych takich jak np. alkoholizm, narkomania oraz przestępczość.

Ustawa o pomocy społecznej nie zawiera w swojej treści wyjaśnienia pojęcia ubóstwa. Wywnioskować można z niej, że ubóstwem jest posiadanie dochodu uprawniającego do otrzymania pomocy społecznej, a zatem każda rodzina, w której dochód na osobę nie przekracza określonego kryterium dochodowego oraz każda osoba samotnie gospodarująca, której dochód nie przekracza określonego kryterium dochodowego, żyją w ubóstwie.

Aby jednak uzyskać pomoc społeczną, oprócz ubóstwa w sytuacji życiowej wnioskodawcy musi wystąpić również co najmniej jedna z następujących okoliczności: sieroctwo, bezdomność, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, przemoc domowa, potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, trudność w integracji cudzoziemców, trudność w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, alkoholizm lub narkomania, zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa, klęska żywiołowa lub ekologiczna lub inne okoliczności.

Zgodnie z danymi MOPS w Grajewie, liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa utrzymuje się na stałym poziomie.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w 2023 r. realizował Program „Posiłek w szkole i w domu” wprowadzony uchwałą nr 149 Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 2023 r. Głównym założeniem Programu było zapewnienie pomocy zarówno dzieciom, które wychowują się w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji, jak i osobom starszym, niepełnosprawnym, o niskich dochodach. Istotnym elementem Programu jest zapewnienie dzieciom i młodzieży w wieku szkolnym zjedzenia gorącego posiłku przygotowanego w stołówce szkolnej. Ze środków przekazywanych w ramach Programu gminy udzielają wsparcia osobom spełniającym warunki otrzymania pomocy wskazane w ustawie o pomocy społecznej oraz spełniającym kryterium dochodowe w wysokości 200% kryterium, o którym mowa w art. 8 ww. ustawy:

- dzieciom do czasu podjęcia nauki w szkole podstawowej,
- uczniom do czasu ukończenia szkoły ponadpodstawowej,
- osobom i rodzinom znajdującym się w sytuacjach wymienionych w art. 7 ustawy o pomocy społecznej:
 - w formie posiłku, świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności albo świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych.

W 2023 roku pomocą w formie bezpłatnego gorącego posiłku w szkole zostało objętych 335 uczniów z grajewskich rodzin. W ramach Programu udzielono także pomocy w formie zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności dla 380 rodzin oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych dla 30 rodzin.

W 2023 roku wypłacono dodatek mieszkaniowy na łączną kwotę 1.271.223,00 zł, z tej formy pomocy skorzystały 434 rodziny, co łącznie stanowiło 3.478 świadczeń. Wydano 706 decyzji

przynajających dodatek mieszkaniowy oraz 4 decyzje odmowne. Ze wsparcia w formie świadczeń rodzinnych i opiekuńczych skorzystało łącznie 1.261 rodzin.

5.7 BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO

W prawidłowo funkcjonującej rodzinie dziecko poznaje właściwe wartości i przygotowuje się do pełnienia ról społecznych. Niestety w dzisiejszych trudnych czasach rodzina narażona jest na szereg negatywnych zjawisk, które wpływają w większym lub mniejszym stopniu na jej dezorganizację. Wzrastające bezrobocie, wzrost bezdomności, zakresu ubóstwa społecznego oraz patologii społecznej stwarza zagrożenie dla funkcjonalności rodziny. Co za tym idzie, dysfunkcyjny dom rodzinny stanowi źródło frustracji, co w konsekwencji może zaburzać jego rozwój biopsychiczny i społeczny. Dysfunkcyjność w tym aspekcie może obejmować niepowodzenia w realizacji zadań wychowawczych, kryzys małżeński oraz niepowodzenia związane z niezaspokajaniem potrzeb dziecka.

Rolą rodziny jest zapewnienie dziecku opieki, gdyż z racji wieku nie jest ono w stanie samodzielnie sobie jej zapewnić oraz jego wychowanie w celu przygotowania dziecka do życia w społeczeństwie. Rodzina jednak nie zawsze prawidłowo wykonuje powyższe zadania, przepisy ustawy o pomocy społecznej wskazują zwłaszcza na rodziny niepełne i wielodzietne. Bezradność występować może także w kwestii prowadzenia gospodarstwa domowego – problem z zapewnieniem żywności, odzieży, mieszkania itp. Bezradności tej nie należy jednak mylić z problemem posiadania przez rodzinę niewystarczających środków finansowych na zabezpieczenie tych potrzeb, gdyż w tym wypadku niezaspokojenie ich nie musi występować w parze z nieprawidłowym pełnieniem funkcji opiekuńczo-wychowawczych. O bezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego powinno mówić się w odniesieniu do rodzin, które posiadają wystarczające środki finansowe na zabezpieczenie podstawowych potrzeb, lecz środkami tymi dysponują w nieodpowiedni sposób.

Zadania w zakresie wspierania rodzin borykających się z trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych realizowane są w oparciu o ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej udzielane jest wsparcie w postaci usług asystenta rodziny. Asystent rodziny pełni ważną rolę w

systemie wspierania rodziny. Niezależnie od pracowników socjalnych, asystent rodziny zajmuje się wyłącznie pomocą i pracą z rodziną. Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowanie dzieci.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Grajewie w 2023 roku zatrudniał 2 asystentów rodziny, którzy objęli swoim wsparciem łącznie 28 rodzin (w tym 32 dzieci). W rodzinach, z którymi pracowali asystenci rodziny występowały: niepełnosprawność, wielodzietność, alkoholizm oraz przemoc.

Ze świadczeń w formie funduszu alimentacyjnego skorzystało 114 rodzin.

W przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców dziecko trafia do pieczy zastępczej. Pieczę zastępczą organizuje powiat, natomiast umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej następuje na podstawie orzeczenia sądu.

Analizując szczegółowe dane MOPS w Grajewie z trzech ostatnich lat można zauważyć, iż liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej utrzymuje się na stałym poziomie.

5.8 PRZEMOC DOMOWA

Pojęcie przemocy domowej jest bardzo obszerne i obejmuje wiele płaszczyzn. Jedną z definicji przemocy podaje ustawa z 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej. W świetle przepisu art. 2 ust. 1 o przeciwdziałaniu przemocy domowej, przemoc domową należy rozumieć jako: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków, finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej”.

Przez osobę doznającą przemocy domowej należy rozumieć:

- małżonka, także w przypadku gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- wstępnych i zstępnych oraz ich małżonków,
- rodzeństwo oraz ich wstępnych, zstępnych i ich małżonków,
- osobę pozostającą w stosunku przysposobienia i jej małżonka oraz ich wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- osobę wspólnie zamieszkującą i gospodarującą oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
- małoletniego,

wobec których stosowana jest przemoc domowa.

Rodzaje przemocy:

- fizyczna - naruszanie nietykalności fizycznej,
- psychiczna - naruszenie godności osobistej,
- seksualna - naruszenie intymności,
- ekonomiczna - naruszenie własności,
- zaniedbanie - naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich.

Wszystkie powyższe formy przemocy wzajemnie się uzupełniają i przenikają, a każda z nich powoduje określone szkody na zdrowiu fizycznym oraz psychicznym, wywołując cierpienie i krzywdy moralne u osób, które ich doznają. Stosowanie przemocy prowadzi w konsekwencji do niskiej samooceny, poczucia bezsilności i bezradności, ciągłego niepokoju, depresji oraz chorób związanych ze stresem. Szczególnie drastyczne skutki zauważa się u dzieci, gdyż krzywdzenie może zaburzyć ich funkcjonowanie we wszystkich dziedzinach życia. Należy pamiętać, że nie ma jednej przyczyny przemocy domowej. Do przemocy dochodzi w wyniku współwystępowania i interakcji (wzajemnego oddziaływania na siebie) różnych czynników: społecznych, kulturowych i psychologicznych. Można mówić o elementach ryzyka, które

zwiększając prawdopodobieństwo pojawienia się przemocy domowej, ale nie można stwierdzić, że są jej przyczyną.

Miejski Zespół Interdyscyplinarny - kontynuuje swoją działalność w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej poprzez monitorowanie sytuacji oraz podejmowanie działań prewencyjnych i wsparcia dla osób dotkniętych przemocą. Działania podejmowane przez Miejski Zespół Interdyscyplinarny miały na celu nie tylko informowanie i edukację, ale także budowanie świadomości społecznej oraz umiejętności radzenia sobie z przemocą domową. MOPS kontynuował swoje wysiłki w zakresie ochrony osób doznających przemocy domowej oraz zapobiegania temu zjawisku w społeczności lokalnej.

W 2023 roku założono 79 „Niebieskich kart”. Liczba rodzin objętych „Niebieską kartą” z powodu przemocy psychicznej w 2023 roku wynosiła 91, z powodu przemocy fizycznej 19 a z powodu przemocy ekonomicznej 9. Osobami podejrzanymi o stosowanie przemocy domowej w znaczącej przewadze byli mężczyźni (2021 r. - 96, 2022 r. - 61, 2023 r. - 84). Osobami doznającymi przemocy w szczególności były kobiety (2021 r. - 90, 2022 r. - 96, 2023 r. - 93), następnie osoby małoletnie (2021 r. - 96, 2022 r. - 55, 2023 r. - 86). Przemoc dotyka również mężczyzn, ale w mniejszym stopniu niż kobiety i małoletnich.

Analizując szczegółowe dane MOPS w Grajewie z trzech ostatnich lat można zauważyć, iż liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy domowej w ostatnich latach wynosi 1.

6. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest efektywną metodą pozwalającą na identyfikację słabych i silnych stron sfery społecznej Miasta Grajewo oraz szans i zagrożeń, jakie przed nią stoją. Analiza SWOT składa się z czterech grup czynników:

- mocnych stron (z ang. strenghts) - uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią silne strony sfery społecznej i które należy wykorzystać sprzyjać będą jej rozwojowi;
- słabych stron (z ang. weaknesses) - uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią słabe strony sfery społecznej i które nie wyeliminowane stanowiąc będą barierę jej rozwoju;
- szans (z ang. opportunities) - uwarunkowań zewnętrznych, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności gminy, ale przy odpowiednio podjętych przez nią działaniach, mogą sprzyjać rozwojowi sfery społecznej Miasta Grajewo;

- zagrożeń (z ang. threats) - uwarunkowań zewnętrznych, które także nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności lokalnej, ale które mogą stanowić zagrożenia dla jej rozwoju.

Analiza SWOT jest użytecznym instrumentem pozwalającym na wielowymiarową ocenę aktualnego stanu sfery społecznej Miasta Grajewo oraz stanowi adekwatny punkt wyjścia do definiowania pożądanych kierunków rozwoju. W ten sposób przedmiotowa analiza ujawnia również obszary wymagające poprawy w funkcjonowaniu gminy, a także wskazuje na niezbędne działania, których podjęcie pomoże osiągnąć ustalone cele strategiczne oraz cele operacyjne.

W analizie SWOT dla Miasta Grajewo uwzględniono sześć kluczowych obszarów tj.:

- ochrona zdrowia,
- pomoc społeczna,
- rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii, uzależnień behawioralnych oraz problemu przemocy,
- rynek pracy,
- edukacja,
- problemy osób starszych oraz niepełnosprawność.

Analizę SWOT przedstawiają poniższe zestawienia.

Tabela 16 Analiza SWOT: mocne i słabe strony – Ochrona zdrowia

OCHRONA ZDROWIA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Relatywnie dobry dostęp do podstawowej opieki medycznej. • Działalność niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej. • Działalność 1 ogólnodostępnych aptek. • Funkcjonowanie Środowiskowego Domu Samopomocy w Grajewie • Prowadzenie profilaktycznych programów zdrowotnych na terenie gminy.	• Niedostatecznie oceniana przez mieszkańców oferta gminy w zakresie opieki zdrowotnej. • Długie kolejki do lekarzy. • Ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów oraz rehabilitacji. • Niedostateczna wiedza społeczeństwa na temat profilaktyki i promocji zdrowia.
SZANSE	ZAGROŻENIA
• Wdrażanie unijnych standardów opieki zdrowotnej. • Podejmowanie działań mających na celu zwiększenie dostępności opieki medycznej dla mieszkańców. • Dofinansowanie zakupu sprzętu medycznego ze środków Unii Europejskiej. • Prowadzenie działań profilaktycznych w obszarze zdrowia.	• Postępujący proces starzenia się społeczeństwa. • Wyjazdy lekarzy specjalistów za granicę. • Brak zainteresowania profilaktyką i promocją zdrowia ze strony mieszkańców. • Zapaść służby zdrowia.

Źródło: opracowanie własne

Tabela 17 Analiza SWOT: mocne i słabe strony – Pomoc społeczna

POMOC SPOŁECZNA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Działalność Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. • Profesjonalna kadra MOPS. • Współpraca podmiotów realizujących zadania wspomagające pracę MOPS. • Zaangażowanie pracowników MOPS w działalność na rzecz problematyki społecznej.	• Niewystarczająca oferta socjalna dla rodzin. • Niewystarczająca liczba mieszkań socjalnych, brak mieszkań chronionych. • Zbyt mała aktywność społeczna osób zagrożonych wykluczeniem. • Nowe zadania ustawowe nakładane na MOPS. • Często zmieniające się przepisy prawne, dużo dokumentacji.

• Sprawny system udzielania świadczeń socjalnych. • Funkcjonowanie Ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny. • Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej. • Prowadzenie profilaktycznych programów zdrowotnych na terenie miasta.	• Brak specjalistów kompleksowo zajmujących się rodziną problemową. • Bierność klientów pomocy społecznej
SZANSE	ZAGROŻENIA
• Malejąca ogólna liczba rodzin i osób korzystających z pomocy MOPS. • Zwiększanie kompetencji osób zaangażowanych w realizację zadań w zakresie pomocy społecznej poprzez uczestnictwo w kursach, szkoleniach. • Prowadzenie działań zapobiegających dysfunkcjom rodzin. • Efektywna praca socjalna.	• Natłok obowiązków, co ogranicza możliwości realizowania pracy w terenie z rodzinami. • Powiększanie się dysfunkcji rodzinnych. • Zjawisko wyuczonej bezradności rodziny. • Uzależnienie rodziny od pomocy społecznej. • Zubożenie społeczeństwa.

Źródło: opracowanie własne

Tabela 18 Analiza SWOT: mocne i słabe strony – Rozwiązywanie problemów alkoholowych, narkomanii, uzależnień behawioralnych oraz problemu przemocy

ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH, NARKOMANII, UZALEŻNIEŃ BEHAVIORALNYCH ORAZ PROBLEMU PRZEMOCY	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. • Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego. • Dostęp do stałych środków finansowych na profilaktykę. • Zapewnienie dostępu do pomocy psychologicznej rodzinom dotkniętym problemami wszelkich uzależnień oraz problemem przemocy domowej. • Prowadzenie działań w obszarze profilaktyki uzależnień, ze szczególnym uwzględnieniem działalności profilaktycznej wśród dzieci szkolnych i młodzieży poprzez organizację m.in. różnych form spędzania czasu wolnego przez dzieci.	• Występowanie zjawiska nietrzeźwości wśród kierowców . • Występowanie zjawiska sprzedaży alkoholu nieletnim • Zażywanie substancji psychoaktywnych typu narkotyki • Występowanie problemu przemocy domowej na terenie gminy • Współwystępowanie problemu alkoholizmu oraz przemocy domowej • Występowanie problemów związanych z uzależnieniami behawioralnymi, w tym przede wszystkim uzależnienie od Internetu, telefonu, pracy i zakupów.

• Zaangażowanie placówek oświatowych w działania profilaktyczne, informacyjne i edukacyjne w obszarze uzależnień oraz przemocy wśród dzieci i młodzieży.	
SZANSE	ZAGROŻENIA
• Zwiększanie kompetencji osób zaangażowanych w realizację zadań w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom oraz przeciwdziałania przemocy domowej poprzez uczestnictwo w kursach, szkoleniach. • Wzmoczony monitoring sprzedaży alkoholu i papierosów. • Zwiększanie świadomości rodziców, nauczycieli i sprzedawców napojów alkoholowych na temat uzależnień poprzez uczestnictwo w prelekcjach, szkoleniach, spotkaniach profilaktycznych. • Zwiększanie świadomości wśród dzieci i młodzieży na temat zagrożeń związanych z uzależnieniami oraz zagrożeń związanych z przemocą poprzez realizację programów, warsztatów profilaktycznych w szkołach. • Intensyfikacja działań informacyjnych w celu poszerzania wiedzy mieszkańców na temat instytucji pomocowych dla osób uzależnionych i ich rodzin oraz dla osób dotkniętych problemem przemocy.	• Łatwy dostęp dzieci i młodzieży do substancji psychoaktywnych. • Wzrost liczby osób, w stosunku do których istnieje potrzeba podjęcia działań interdyscyplinarnych. • Niewydolność systemu wymiaru sprawiedliwości. • Postępujący proces cyfryzacji społeczeństwa.

Źródło: opracowanie własne

Tabela 19 Analiza SWOT: mocne i słabe strony – Rynek pracy

RYNEK PRACY	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Potencjał demograficzny - znaczna liczba osób w wieku produkcyjnym. • Spadek bezrobocia na lokalnym rynku pracy. • Dostępność programów aktywizujących dla osób bezrobotnych.	• Słabo rozwinięty lokalny rynek pracy. • Niska aktywność zawodowa mieszkańców. • Istnienie szarej strefy zatrudnienia, ukryte bezrobocie

• Efektywna współpraca pomiędzy władzami lokalnymi a organizacjami pozarządowymi, w zakresie przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji zawodowej. • Wysoka skuteczność Gminy w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na rozwój infrastruktury technicznej i społecznej.	• Niewystarczająca liczba miejsc pracy oraz miejsc pracy chronionej. • Brak atrakcyjnych ofert pracy, niedostateczna liczba małych i średnich podmiotów gospodarki narodowej oferujących miejsca pracy. • Zjawisko dziedziczenia bezrobocia. • Słaba oferta pracy dla osób z niepełnosprawnościami. • Niskie zarobki w stosunku do wysokości świadczeń socjalnych, co często zniechęca do podejmowania zatrudnienia.
SZANSE	ZAGROŻENIA
• Możliwość ograniczania bezrobocia dzięki środkom finansowym z funduszy zewnętrznych (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej). • Upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach. • Rozwój nowych przedsiębiorstw na terenie Miasta. • Poprawa dostępności komunikacyjnej poprzez budowę nowych dróg i poprawę nawierzchni już istniejących. • Wzrost opłacalności działań z zakresu odnawialnych źródeł energii ze względu na rosnące koszty energii elektrycznej.	• Ogólnopolski (europejski) kryzys gospodarczy - wysoka inflacja, dynamicznie wzrastające ceny. • Zmniejszająca się dostępność kredytów jako zewnętrznego źródła finansowania różnego rodzaju przedsięwzięć inwestycyjnych. • Spadek chęci do działania oraz zmian, w przypadku osób długotrwale bezrobotnych. • Wysokie koszty pracodawców, a co za tym idzie wzrost osób bezrobotnych. • Utrzymujący się trend wzrostu zużycia energii.

Źródło: opracowanie własne

Tabela 20 Analiza SWOT: mocne i słabe strony – Edukacja

EDUKACJA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Zwarta i równomiernie rozłożona sieć placówek przedszkolnych i szkolnych. • Dobrze oceniana przez mieszkańców oferta przedszkolna na terenie Miasta. • Dożywianie dzieci oraz dowóz do szkół.	• Niedostatecznie oceniana opieka nad dziećmi do lat 3 (żłobki) przez mieszkańców. • Ograniczona oferta zajęć dodatkowych w szkole. • Niewystarczająca liczba propozycji spędzania czasu wolnego.

Szeroka działalność Biblioteki Miejskiej	
SZANSE	ZAGROŻENIA
- Prowadzenie działań mających na celu podnoszenie poziomu nauczania (szkolenia kadry pedagogicznej, doposażenie placówek oświatowych w pomoce dydaktyczne i edukacyjne). - Dostosowywanie do potrzeb i oczekiwań dzieci oraz młodzieży oferty spędzania czasu wolnego.	- Niż demograficzny wpływający na zmniejszającą się liczbę uczniów w placówkach. - Spadek poziomu nauczania (m.in. spowodowany kolejną koniecznością wprowadzenia nauki zdalnej). - Brak perspektyw kształcenia adekwatnego do późniejszych możliwości zatrudnienia. - Niechęć do kontynuacji nauki po ukończeniu szkoły średniej. - Brak kompleksowej oferty kulturalnej oraz innych sposobów i form spędzania czasu wolnego dzieci i dorosłych.

Źródło: opracowanie własne

Tabela 21 Analiza SWOT: mocne i słabe strony – Problemy osób starszych i niepełnosprawność

PROBLEMY OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- Zaangażowanie pracowników MOPS w pomoc osobom starszym oraz osobom z niepełnosprawnościami. - Dostrzeganie problemów osób starszych i osób z niepełnosprawnościami w środowisku lokalnym. - Dostępność świadczeń w ramach pomocy społecznej związanych z niepełnosprawnością i długotrwałą chorobą (m.in. zasiłek okresowy, usługi opiekuńcze, zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne). - Działalność organizacji pozarządowych wspierających seniorów i niepełnosprawnych - Dobrze oceniane przez badanych mieszkańców działania samorządu terytorialnego na rzecz seniorów oraz osób z niepełnosprawnością.	- Brak dostosowanej infrastruktury i przestrzeni publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnością – występowanie barier przestrzennych. - Wykluczenie społeczne, samotność oraz izolacja. - Niska aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami, brak miejsc pracy. - Ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów, usług rehabilitacyjnych. - Utrzymujące się niekorzystne trendy demograficzne, skutkujące starzeniem się społeczeństwa. - Niewystarczające działania w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób starszych i samotnych oraz rodzin o niskim statusie materialnym.

• Dostępność programów aktywizacji zawodowej i społecznej dla osób z niepełnosprawnościami. • Klub Senior+ • Grajewska Karta Seniora	• Brak kompleksowego wsparcia społecznego obejmującego wsparcie emocjonalne, informacyjne, instrumentalne i rzeczowe dla osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin. • Niewystarczająca liczba form integracji i aktywizacji osób starszych
SZANSE	ZAGROŻENIA
• Likwidowanie barier architektonicznych. • Zwiększenie dostępu do usług rehabilitacyjnych oraz opiekuńczych. • Realizacja programów aktywizacji zawodowej dla osób z niepełnosprawnościami. • Realizacja projektów, spotkań integracyjnych, angażujących osoby starsze oraz osoby z niepełnosprawnościami w życie społeczne. • Monitorowanie sytuacji i potrzeb osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami. • Wzrost świadomości społeczeństwa na temat sytuacji i potrzeb osób z niepełnosprawnościami.	• Pogarszanie się stanu zdrowia Polaków i postępujący proces starzenia się społeczeństwa. • Niskie świadczenia pieniężne związane z niepełnosprawnością. • Niski poziom kwalifikacji osób z niepełnosprawnościami. • Izolacja i brak akceptacji osób starszych i osób z niepełnosprawnościami w środowisku lokalnym.

Źródło: opracowanie własne

7. WIZJA I MISJA ROZWOJU POLITYKI SPOŁECZNEJ

Określenie wizji w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w obszarze zintegrowanej polityki społecznej, jest elementem pożądanym, pozwalającym na przedstawienie wizerunku samorządu terytorialnego w perspektywie najbliższych lat.

Jest to istotne dla podmiotów zaangażowanych w realizację działań, zmierzających do poprawy jakości życia mieszkańców społeczności lokalnej i rozwiązywania problemów jednostkowych i społecznych. Sprzyja budowaniu relacji, kapitału społecznego i stanowi ważny element polityki społecznej.

Wizja rozwiązywania problemów społecznych dla Miasta Grajewo została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów strategicznych.

Miasto Grajewo to wspólnota solidarna, otwarta i zintegrowana, w której każdy mieszkaniec ma równe szanse na godne życie, rozwój i uczestnictwo w życiu społeczności lokalnej. Działania na rzecz rozwiązywania problemów społecznych są prowadzone w sposób kompleksowy i długofalowy, z uwzględnieniem potrzeb osób najbardziej narażonych na wykluczenie oraz z szerokim zaangażowaniem mieszkańców, organizacji pozarządowych i partnerów społecznych.

Z kolei rolą misji w obszarze zintegrowanej lokalnej polityki społecznej, jest określenie zamierzeń i aspiracji samorządu lokalnego. Wskazanie kierunków działań, jakie będą podejmowane w przyszłości.

Naszym celem jest budowanie Miasta, w którym każdy mieszkaniec, bez względu na sytuację materialną, zdrowotną czy rodzinną, może liczyć na wsparcie i równe szanse. Poprzez efektywne zarządzanie, współpracę międzysektorową oraz wykorzystanie potencjału mieszkańców, organizacji i instytucji, dążymy do tworzenia warunków sprzyjających integracji społecznej, zdrowiu, edukacji i aktywizacji zawodowej. Nasze działania koncentrują się na przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, wspieraniu rodzin oraz budowaniu poczucia bezpieczeństwa i wspólnotowości w Grajewie.

Wypełnienie przyjętej misji jest uwarunkowane realizacją przedstawionych celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań.

8. CELE STRATEGICZNE ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ

Proces dążenia do realizacji określonych powyżej wizji i misji, wymaga zdefiniowania celów strategicznych projektowanych zmian, celów operacyjnych oraz kierunków niezbędnych działań koniecznych do rozwiązywania najważniejszych zdiagnozowanych problemów społeczności lokalnej. Poniżej zostały one przedstawione w formie tabelarycznej. Do każdego celu operacyjnego wskazano kierunki działań zmierzające do jego realizacji, podmioty realizujące cel, listę wskaźników do monitorowania oraz prognozy zmian wynikające z ich realizacji.

Wskaźniki są narzędziem niezbędnym do weryfikacji efektywności i celowości realizacji poszczególnych działań strategicznych w ramach realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Pozwalają zmierzyć postęp w realizacji celów poszczególnych działań oraz stwierdzić czy działania podejmowane są skuteczne i czy przynoszą planowane efekty.

Tabela 22 Cel strategiczny 1

Tabela 22 Cel strategiczny 1

CEL STRATEGICZNY 1: Wsparcie rodziny			
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
1.1. Pomoc rodzinom niewydolnym wychowawczo oraz opieka nad dzieckiem	- Promowanie prawidłowego modelu rodziny; - Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze pomocy asystenta rodziny; - Praca socjalna w rodzinach wychowujących dzieci; - Udzielanie wsparcia rodzinom będącym w trudnej sytuacji materialnej z sytemu pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych; - Upowszechnianie i rozwój idei rodzicielstwa zastępczego jako formy wsparcia dzieci i młodzieży zagrożonej sieroctwem.	- Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich; - Zmniejszenie się liczby rodzin dotkniętych problemami opiekuńczo-wychowawczymi; - Zwiększenie szans edukacyjnych (zarówno uczniów uzdolnionych, jak i tych mających problemy w nauce); - Zwiększenie efektywności wsparcia dla osób samotnie wychowujących dzieci; - Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej, uzależnień oraz zdrowego stylu życia.	- Liczba rodzin korzystających ze świadczeń OPS; - Liczba beneficjentów pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej; - Liczba rodzin korzystających z pomocy asystenta rodziny; - Liczba rodzin wychowujących dzieci objętych pracą socjalną; - Liczba rodzin, które zostały objęte wsparciem z sytemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych; - Liczba dzieci z terenu gminy przebywających w rodzinach zastępczych; - Liczba rodzin wielodzietnych i niepełnych, którym OPS udzielił pomocy finansowej; - Liczba rodzin wielodzietnych, korzystających z ogólnopolskiej KDR; - Liczba osób samotnie wychowujących dziecko/dzieci korzystających z poradnictwa; - Liczba inicjatyw z zakresu organizacji czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, w tym dla dzieci i młodzieży z rodzin wielodzietnych; - Liczba nauczycieli podnoszących swoje kwalifikacje zawodowe;
1.2. Pomoc rodzinom będącym w trudnej sytuacji materialnej z powodu wielodzietności lub samotnego rodzicielstwa	- Zapewnienie osobom samotnie wychowującym dziecko/dzieci szerszego dostępu do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego (rodzinnego, psychologicznego, pedagogicznego oraz prawnego); - Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, w tym dla dzieci i młodzieży z rodzin wielodzietnych/niepełnych.		
1.3 Zapewnianie dzieciom oraz młodzieży właściwego dostępu do kształcenia i wszechstronnego rozwoju	- Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży; - Podnoszenie jakości i warunków kształcenia w placówkach oświatowych, m.in. poprzez doskonalenie kadry nauczycielskiej, modernizację placówek i ich wyposażenie w niezbędny sprzęt (w tym komputerowy) oraz programy edukacyjne; - Zapewnienie pomocy specjalistycznej, wsparcia psychologicznego dla dzieci i młodzieży;		

	• Zapewnienie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.		• Liczba inwestycji na rzecz szkół; • Liczba dzieci i młodzieży, korzystających w szkołach ze wsparcia psychologicznego; • Liczba dzieci i młodzieży korzystających z zajęć pozalekcyjnych w szkołach; • Liczba zrealizowanych programów profilaktycznych; • Liczba placówek służby zdrowia na terenie gminy; • Liczba przeprowadzonych kampanii społecznych na temat zdrowia psychicznego.
1.4 Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia oraz zdrowego stylu życia	• Promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej; • Zapewnianie mieszkańcom dostępu do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej oraz zwiększenie dostępności usług specjalistycznych; • Zwiększanie świadomości społecznej na temat zdrowia psychicznego poprzez kampanie profilaktyczne.		

Źródło: opracowanie własne

Tabela 23 Cel strategiczny 2

CEL STRATEGICZNY 2: Przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu, bezdomności oraz wykluczeniu społecznemu			
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
2.1. Wsparcie dla osób i rodzin ubogich oraz zapewnienie im bezpieczeństwa socjalnego	• Monitorowanie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców; • Udzielanie wsparcia osobom będącym w trudnej sytuacji materialnej poprzez udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej MOPS; • Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób ubogich; • Zaspokajanie podstawowych potrzeb dzieci pochodzących z rodzin ubogich poprzez organizowanie dożywiania w szkołach; • Udzielanie uczniom z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa pomocy w formie stypendiów i zasiłków szkolnych; • Pomoc rodzinom dotkniętych problemem ubóstwa oraz związaną z tym bezradnością w prowadzeniu gospodarstwa domowego, poprzez udzielanie zasiłków celowych i rzeczowych.	• Zwiększenie skuteczności wsparcia dla osób dotkniętych problemem ubóstwa; • Zmniejszenie się liczby rodzin dotkniętych problemami ubóstwa; • Zwiększenie się skuteczności wsparcia dla osób bezrobotnych; • Zmniejszanie się bezrobocia poprzez wyrównywanie szans na rynku pracy czy stwarzanie możliwości nowych miejsc pracy; • Zwiększanie się szans na rynku pracy poprzez podniesienie wiedzy i kwalifikacji w ramach kursów, szkoleń; • Zwiększenie skuteczności wsparcia dla osób dotkniętych bezdomnością.	• Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu ubóstwa; • Liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem; • Liczba organizacji z terenu gminy działających na rzecz osób ubogich; • Liczba dzieci korzystających z darmowych posiłków w szkole; • Liczba uczniów, którym została udzielona pomoc w formie stypendiów i zasiłków szkolnych; • Liczba osób, które otrzymały pomoc w formie zasiłków celowych i rzeczowych; • Liczba osób bezrobotnych; • Liczba osób długotrwale bezrobotnych; • Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezrobocia; • Liczba inicjatyw na rzecz rozwiązywania problemu bezrobocia; • Liczba placówek sprawujących opiekę nad dziećmi do 3 lat; • Liczba podjętych działań informacyjnych w zakresie dostępnych form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych;
2.2. Wsparcie dla osób bezrobotnych	• Monitorowanie skali zjawiska bezrobocia; • Szczególne wsparcie na rynku pracy osób: z niepełnosprawnościami, młodych, dopiero wkraczających na rynek pracy oraz długotrwale bezrobotnych; • Objęcie pomocą MOPS rodzin dotkniętych problemem bezrobocia; • Budowanie sieci współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rozwiązywania problemu bezrobocia;		

	• Organizacja opieki nad dziećmi do lat 3, umożliwiającą szczególnie osobom samotnie wychowującym dzieci podjęcie zatrudnienia; • Prowadzenie działalności informacyjnej w zakresie dostępnych form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych; • Organizowanie szkoleń, warsztatów oraz kursów mających na celu zwiększenie kwalifikacji osób bezrobotnych/nieaktywnych zawodowo • Zatrudnianie bezrobotnych w ramach aktywnych form, przeciwdziałania bezrobociu.		• Liczba szkoleń oraz warsztatów aktywizujących dla osób bezrobotnych; • Liczba zorganizowanych szkoleń, warsztatów oraz kursów mających na celu zwiększenie kwalifikacji osób bezrobotnych/nieaktywnych zawodowo; • Liczba zatrudnionych osób bezrobotnych w ramach aktywnych form, przeciwdziałania bezrobociu (roboty publiczne, prace interwencyjne, prace społecznie użyteczne, staże, przygotowanie zawodowe itp.); • Liczba beneficjentów pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezdomności; • Liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie.
2.3 Wsparcie dla osób bezdomnych	• Wsparcie materialne osób bezdomnych; • Zapewnienie miejsc noclegowych dla osób bezdomnych.		

Źródło: opracowanie własne

Tabela 24 Cel strategiczny 3

CEL STRATEGICZNY 3: Przeciwdziałanie wszelkim uzależnieniom oraz przemocy domowej			
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
3.1. Wsparcie dla osób i rodzin z problemami uzależnień	- Realizowanie okresowej diagnozy problemów społecznych mającej na celu monitorowanie skali problemu wszelkich uzależnień; - Promowanie profilaktycznej działalności (informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej) obejmującej tematykę rozwiązywania problemów wszelkich uzależnień, w tym alkoholizm, narkomania oraz uzależnienia behawioralne; - Zapewnienie wsparcia psychologicznego oraz prawnego osobom uzależnionym oraz osobom współuzależnionym; - Motywowanie osób uzależnionych do podjęcia leczenia; - Zapewnienie dostępu do pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych; - Współpraca z organizacjami pozarządowymi, które działają na rzecz osób dotkniętych problemami uzależnień oraz problemem przemocy; - Zwiększenie kompetencji osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania problemom uzależnień; - Prowadzenie i udział w kampaniach edukacyjnych poświęconych tematyce uzależnień, promocji trzeźwości oraz zdrowego trybu życia; - Realizowanie programów profilaktyczno-edukacyjnych, pogadanek w szkołach.	- Zwiększenie skuteczności wsparcia dla osób dotkniętych problemem uzależnień oraz współuzależnionych; - Zwiększanie świadomości mieszkańców na temat skali problemów, które niosą za sobą uzależnienia; - Zmniejszenie się liczby osób uzależnionych; - Zwiększenie skuteczności wsparcia dla osób dotkniętych przemocą domową; - Zmniejszenie się liczby osób/rodzin dotkniętych problemem przemocy domowej; - Wzrost świadomości mieszkańców na temat problemu przemocy domowej.	- Liczba opracowanych diagnoz lokalnych zagrożeń społecznych, w tym wszelkie uzależnienia; - Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu wszelkich uzależnień; - Liczba zakupionych materiałów informacyjnych z zakresu promocji zdrowia i profilaktyki alkoholowej/narkotykowej oraz uzależnień behawioralnych; - Liczba rodzin korzystających z pomocy w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym; - Liczba przeprowadzonych rozmów motywujących; - Liczba wniosków o leczenie odwykowe; - Liczba organizacji pozarządowych z terenu gminy, które działają na rzecz osób dotkniętych problemami uzależnień oraz problemem przemocy; - Liczba szkoleń dla osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania problemom uzależnień; - Liczba kampanii edukacyjnych poświęconych tematyce uzależnień, promocji trzeźwości i zdrowego trybu życia; - Liczba programów profilaktyczno-edukacyjnych w szkołach dotyczących
3.2. Wsparcie dla rodzin, w których występuje	Realizowanie okresowej diagnozy problemów społecznych mającej na celu monitorowanie skali problemu przemocy domowej;		

problem przemocy domowej	• Monitorowanie, reagowanie oraz eliminowanie zagrożeń bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego na terenie gminy; • Zagwarantowanie ochrony oraz udzielenia pomocy osobom, które doświadczają przemocy domowej (m.in. pomoc materialna, prawna, psychologiczna, opieka lekarska); • Wsparcie dla dzieci z rodzin, w których obecny jest problem przemocy domowej; • Promowanie profilaktycznej działalności (informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej) obejmującej tematykę rozwiązywania problemów związanych z przemocą domową; • Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej dla osób stosujących przemoc; • Prowadzenie i udział w kampaniach edukacyjnych poświęconych tematyce przemocy domowej; • Zwiększanie kompetencji pracowników służb zajmujących się realizacją zadań na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej.		wszelkich uzależnień oraz problemu przemocy; • Liczba opracowanych diagnoz dotyczących problemu przemocy domowej; • Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem finansowym z powodu występowania przemocy domowej; • Liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” w danym roku; • Liczba dzieci doświadczających przemocy domowej; • Liczba zakupionych materiałów informacyjnych z zakresu przemocy domowej; • Liczba osób uczestniczących w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową; • Liczba kampanii edukacyjnych poświęconych tematyce przemocy domowej; • Liczba szkoleń dla osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.
--	--	--	---

Źródło: opracowanie własne

Tabela 25 Cel strategiczny 4

CEL STRATEGICZNY 4: Wsparcie osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami			
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
4.1. Likwidacja barier architektonicznych i społecznych	• Monitorowanie sytuacji osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami, diagnoza potrzeb; • Udzielanie wsparcia finansowego oraz rzeczowego osobom starszym oraz osobom z niepełnosprawnościami przez MOPS; • Świadczenie usług opiekuńczych dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami z terenu gminy; • Budowanie świadomości społecznej na temat potencjału i potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych; • Podejmowanie działań mających na celu likwidację barier architektonicznych i komunikacyjnych; • Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi, które działają na rzecz osób starszych i osób z niepełnosprawnościami; • Organizacja dowozu niepełnosprawnych dzieci i młodzieży do szkół; • Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego dla osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami; • Popularyzowanie i organizowanie wolontariatu na rzecz osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami wymagających wsparcia.	• Zwiększenie skuteczności wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych; • Wzrost świadomości mieszkańców na temat sytuacji oraz potrzeb osób starszych i osób z niepełnosprawnościami; • Wzrost aktywności osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami na rynku pracy i w życiu społecznym	• Liczba diagnoz potrzeb seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami na terenie gminy; • Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu niepełnosprawności; • Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu długotrwałej choroby; • Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi; • Liczba kampanii społecznych mających na celu budowanie świadomości społecznej na temat potencjału i potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych; • Liczba inwestycji mających na celu likwidację barier architektonicznych oraz komunikacyjnych; • Liczba organizacji pozarządowych z terenu gminy działających na rzecz osób starszych i osób z niepełnosprawnościami; • Liczba niepełnosprawnych dzieci i młodzieży objętych pomocą w zakresie dowozu do szkół; • Liczba działań polegających na organizacji aktywnych form spędzania czasu wolnego dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami; • Liczba wolontariuszy;
4.2. Aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami	• Zapewnienie możliwości udziału osób z niepełnosprawnościami w kursach/szkoleniach, których celem jest zwiększanie kwalifikacji w celu podjęcia pracy;		

	Realizacja projektów, które przewidują wsparcie na rynku pracy osób z niepełnosprawnościami (m.in. z PFRON).		Liczba osób z niepełnosprawnościami uczestniczących w szkoleniach, kursach zawodowych, stażach
--	--	--	--

Źródło: opracowanie własne

9. ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI STRATEGII

Zakłada się, że realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Grajewo przyczyni się do:

- stałej i pełnej diagnozy problemów społecznych i oceny stopnia zaspokojenia zdiagnozowanych potrzeb wraz z ich stałym monitoringiem;
- wzrostu efektywności działań w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu;
- wzrostu jakości życia lokalnej społeczności oraz atrakcyjności gminy jako przyjaznej dla rodzin z dziećmi, seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami;
- zwiększenia udziału społeczności lokalnej i organizacji pozarządowych w tworzeniu lokalnych rozwiązań poprawiających jakość życia;
- poprawy dostępu do informacji o oferowanych usługach społecznych, w tym o charakterze specjalistycznym, skierowanych do różnych grup adresatów;
- poprawy dostępności i wzrostu jakości usług kulturalnych;
- podniesienia jakości kształcenia i wsparcia w placówkach oświatowych;
- budowania kapitału ludzkiego opartego na wiedzy oraz świadomego i aktywnego społeczeństwa;
- wzmocnienia funkcji integracyjnych i społecznych mieszkańców;
- zmniejszenia liczby beneficjentów pomocy społecznej;
- uwrażliwienia społeczności lokalnej na problem ubóstwa;
- podniesienia kompetencji zawodowych osób bezrobotnych i zwiększenia ich szans na podjęcie zatrudnienia na otwartym rynku pracy;
- poszerzenia wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki uzależnień;
- zmniejszenia skali przemocy domowej;
- poszerzenia wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej i zdrowego trybu życia.

10. ANALIZA RYZYKA

Ryzyko w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, definiujemy, jako możliwość zaistnienia zdarzenia, które będzie miało negatywny wpływ na realizację jej zapisów.

Występujące w otoczeniu ryzyko może doprowadzić do zmiany kierunków i rezultatów Strategii, może mieć, zatem wpływ na jej kształt i wdrażanie. Prawidłowo przeprowadzona identyfikacja ryzyka i ich analiza pozwala na skuteczne zarządzanie całym procesem wdrażania Strategii i podejmowanie odpowiednio wcześniej działań zapobiegawczych i korygujących.

Dlatego ze względu na zmienność otoczenia zewnętrznego niezbędnym elementem Strategii, jest analiza ryzyka, która powinna być przeprowadzona już na etapie przygotowania do opracowywania Strategii.

Źródła występowania ryzyka dotyczą:

- przyczyn zewnętrznych - zalicza się do nich globalne warunki, jakie występują w sferze politycznej i prawnej, warunki panujące w gminie, uwarunkowania społeczne, kulturowe w obszarze działania, wymagania instytucji finansowych. Przyczyny zewnętrzne najczęściej znajdują się poza kontrolą jednostki,
- przyczyn wewnętrznych - obejmują sposób zaplanowania działań w Strategii wraz z występującymi czynnikami ludzkimi.

Proces zarządzania ryzykiem powinien przebiegać według ściśle określonych etapów, a mianowicie:

- identyfikacja ryzyka oraz zagrożeń,
- ocena ryzyka oraz zagrożenia,
- określenie działań prowadzących do ograniczenia ryzyka, zagrożenia,
- badanie efektywności podjętych działań korekcyjnych.

W ramach prowadzonej analizy istotne znaczenie oprócz zdefiniowania ryzyka w poszczególnych obszarach, ma wskazanie działań zapobiegawczych, jakie należy przedsięwziąć w celu minimalizacji lub zapobieżenia niekorzystnym zdarzeniom. Zdefiniowane i opisane poniżej ryzyka mogą wystąpić we wszystkich przyjętych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, celach strategicznych i kierunkach działań. Analizując ryzyka, jakie mogą się pojawić w toku wdrażania Strategii, należy mieć na uwadze również ich stopień wystąpienia, który może być niski, średni lub wysoki oraz źródło, które może być wewnętrzne lub zewnętrzne.

Tabela 26 Analiza ryzyka dla Miasta Grajewo

Obszar ryzyka	Definicja ryzyka	Działania zapobiegawcze	Stopień wystąpienia ryzyka
Polityczny	niekorzystne, blokujące działania władz, które mają wpływ na wdrażanie zapisów strategicznych	bieżące upowszechnianie i promocja Strategii oraz angażowanie przedstawicieli władz w działania strategiczne	średni
Prawny	zmiany regulacji prawnych lub wprowadzenie nowych przepisów	stałe monitorowanie zmian ustawowych i przepisów lokalnych	Wysoki
Kulturowy	nasilenie się agresji i wrogich postaw w społeczności lokalnej w związku z różnicami kulturowymi wpływającymi na podejmowane działania strategiczne	podejmowanie działań prowadzących do wzrostu integracji społecznej	Średni
Społeczny	brak motywacji osób, co do których kierowane są działania w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, do zmiany swojej sytuacji życiowej i społecznej	Angażowanie mieszkańców z terenu Miasta Grajewo w działania w ramach programów zmierzających do wspierania osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	średni
Finansowy	brak wystarczających środków finansowych	właściwe planowanie wydatków, analiza dostępnych środków oraz działania na rzecz pozyskania zewnętrznych środków finansowych	Średni
Organizacyjny	brak prawidłowej i terminowej realizacji celów związanej z niedoborami w zasobach kadrowych	organizowanie szkoleń i podnoszenie kwalifikacji pracowników zaangażowanych w realizację Strategii	Niski

Źródło: opracowanie własne

11. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Potrzeba określenia ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika z treści art. 16b. ust. 2 pkt 3 lit. c ustawy o pomocy społecznej. Jednym z warunków realizacji wskazanych celów w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest jej finansowanie.

Środki finansowe na realizację poszczególnych celów zawartych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Grajewo, przeznaczane będą co roku, na podstawie planów

budżetowych poszczególnych jednostek wyznaczonych do ich realizacji. Podstawowym źródłem finansowania działań będą środki pochodzące z budżetu samorządowego, jednak pełna realizacja Strategii nie będzie możliwa bez zewnętrznych źródeł finansowania. Zakłada się, iż środki na finansowanie poszczególnych działań w ramach Strategii pochodzić będą z następujących źródeł:

- środków własnych budżetu gminy,
- dotacji z budżetu państwa,
- środków z funduszy krajowych,
- potencjalnych środków finansowych z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację Strategii nie jest jednak możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu

12. MONITORING I EWALUACJA STRATEGII

Monitorowanie, a więc stała obserwacja oraz kontrola procesów i zjawisk opisanych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Grajewo na lata 2025-2032 jest koniecznym działaniem pozwalającym w sposób racjonalny ocenić jakość zaproponowanych zmian oraz sensowności ich wdrożenia. Celem monitoringu jest regularna ocena przyjętych założeń, osiąganych rezultatów i realizowanych działań.

Proces monitorowania Strategii prowadzony będzie w sposób stały i ciągły poprzez następujące działania:

- coroczne zbieranie i analizę danych ilościowych i jakościowych wybranych mierników oceny,
- przygotowanie i przedkładanie corocznego raportu z przebiegu realizacji działań i projektów,
- ocenę osiągniętych rezultatów,
- ocenę aktualności strategii.

Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Ponadto, w 2028 roku dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą

do ewaluacji Strategii, w tym m.in. oszacowania możliwości zagrożeń, usprawniania zarządzania, identyfikację słabych oraz mocnych stron czy wskazania kierunków rozwoju i priorytetów działalności sektora publicznego.

Bazą informacji statystycznej będą przede wszystkim dane GUS oraz dane gromadzone przez jednostki i instytucje zaangażowane bezpośrednio w realizację działań w ramach Strategii m.in. Urząd Miejski w Grajewie, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Grajewie, placówki oświatowe oraz Powiatowy Urząd Pracy.

Organem odpowiedzialnym za wdrażanie, monitoring oraz ewaluację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Grajewo będzie Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Grajewie.

13. ZMIANY W STRATEGII

Wobec potencjalnych zmian zarówno w wymiarze ogólnokrajowym, regionalnym i lokalnym, spowodowanych czynnikami zewnętrznymi i wewnętrznymi, niniejsza Strategia może ulec pewnym zmianom bądź uzupełnieniom w drodze stosownej Uchwały Rady Miejskiej w Grajewie.

W szczególności Strategia może zostać zmieniona czy uzupełniona na wniosek Burmistrza lub Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grajewie. Przestankami do wprowadzenia zmian mogą być wnioski lub sugestie funkcjonujących na terenie gminy organizacji, podmiotów gospodarczych lub poszczególnych mieszkańców.

14. UPOWSZECHNIANIE, PROMOCJA STRATEGII ORAZ DOSTĘPNOŚĆ

Przy opracowywaniu i wdrażaniu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, kluczowe znaczenie ma jego dostępność dla potencjalnych czytelników – przedstawicieli różnych grup, osób, w tym objętych działaniami w ramach Strategii. Ważne jest, aby dokument był łatwo dostępny dla wszystkich zainteresowanych, również dla potencjalnych podmiotów chcących realizować jego założenia.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Grajewo na lata 2025-2032, dostępna będzie do wglądu w siedzibie Koordynatora realizacji działań wyznaczonych w dokumencie tj. siedzibie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grajewie.

Cały dokument wraz z uchwałą w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Grajewo na lata 2025-2032, dostępny będzie na stronach internetowych:

- Biuletyn Informacji Publicznej - Urząd Miasta Grajewo,
- Urząd Miasta Grajewo,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Grajewie.

Dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Grajewo na lata 2025-2032, poddawany będzie działaniom promocyjnym poprzez zamieszczenie go na w/w stronach internetowych.

15. WNIOSKI I PODSUMOWANIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Grajewo na lata 2025-2032, to najważniejszy dokument Miasta Grajewo stanowiący o realizowaniu lokalnej polityki społecznej. Określa on cele, zadania, wybór kierunków działań oraz alokację środków niezbędnych dla jej realizacji.

Strategia oparta jest na partnerstwie lokalnym, co pozwala na rozwój i pogłębienie współpracy pomiędzy instytucjami, organizacjami pozarządowymi oraz samorządem w rozwiązywaniu problemów społeczności lokalnej. Jej celem będą długofalowe działania polegające na przeciwdziałaniu niekorzystnym zjawiskom społecznym i na rzecz poprawy, jakości życia.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Grajewo dostosowana jest do zidentyfikowanych, w procesie badawczym, potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania.

Cele strategiczne i kierunki działań sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuację na lokalnym rynku pracy. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi

działającymi w obszarze polityki społecznej. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem.

16. SPIS TABEL RYSUNKÓW I WYKRESÓW

Tabela 1 Zgodność z dokumentami strategicznymi	9
Tabela 2 Liczba ludności i gęstość zaludnienia w Grajewie w latach 2019-2023	11
Tabela 3 Urodzenia i zgony w Grajewie w latach 2019-2023.....	11
Tabela 4 Liczba dzieci w wieku przedszkolnym zamieszkałych (zameldowanych) w Grajewie .	13
Tabela 5 Liczba dzieci i oddziałów w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych w Grajewie	13
Tabela 5 Liczba dzieci i oddziałów w szkołach podstawowych w Grajewie	14
Tabela 7 Podmioty gospodarcze w Grajewie w latach 2019-2023.....	19
Tabela 8 Podmioty gospodarcze w Grajewie w poszczególnych sekcjach polskiej klasyfikacji działalności (PKD) w sektorze prywatnym w latach 2019-2023	19
Tabela 9 Podmioty gospodarcze w Grajewie według wielkości w latach 2019-2023	20
Tabela 10 Ewidencja osób bezrobotnych w Grajewie.....	21
Tabela 11 Osoby korzystające z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grajewie	37
Tabela 12 Lista osób i rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych.....	37
Tabela 13 Praca socjalna.....	38
Tabela 14 Powody udzielania pomocy rodzinom	38
Tabela 15 Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych ...	41
Tabela 16 Analiza SWOT: mocne i słabe strony – Ochrona zdrowia.....	57
Tabela 17 Analiza SWOT: mocne i słabe strony – Pomoc społeczna.....	57
Tabela 18 Analiza SWOT: mocne i słabe strony – Rozwiązywanie problemów alkoholowych, narkomanii, uzależnień behawioralnych oraz problemu przemocy	58
Tabela 19 Analiza SWOT: mocne i słabe strony – Rynek pracy	59
Tabela 20 Analiza SWOT: mocne i słabe strony – Edukacja	60
Tabela 21 Analiza SWOT: mocne i słabe strony – Problemy osób starszych i niepełnosprawność	61
Tabela 22 Cel strategiczny 1	65
Tabela 23 Cel strategiczny 2	67
Tabela 24 Cel strategiczny 3	69
Tabela 25 Cel strategiczny 4	71
	80

Tabela 26 Analiza ryzyka dla Miasta Grajewo	75
Rysunek 1 Grajewo na mapie powiatu grajewskiego.....	10
Wykres 1 Struktura ludności wg płci i wieku w Mieście Grajewo w 2023 r.	12
Wykres 2 Wskaźnik bezrobocia w Mieście Grajewo na tle powiatu grajewskiego i województwa podlaskiego	21

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, gmina ma obowiązek opracowania oraz wdrożenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, która stanowi podstawę do podejmowania działań w zakresie przeciwdziałania problemom społecznym oraz wykluczeniu społecznemu jej mieszkańców. Strategia ta ma na celu wyznaczenie działań i celów, które przyczynią się do poprawy jakości życia osób zagrożonych marginalizacją, a także wspieranie osób i rodzin w trudnych sytuacjach życiowych.

Przyjęcie dokumentu na lata 2025-2032 stanowi kontynuację dotychczasowych działań realizowanych na podstawie poprzedniej strategii na lata 2017-2024, dostosowanej do aktualnych wyzwań społecznych miasta Grajewo. Strategia ta będzie uwzględniała zmieniające się potrzeby mieszkańców oraz będzie bazą do opracowywania szczegółowych programów pomocowych, realizowanych przez instytucje samorządowe i partnerów społecznych.

Dzięki wdrożeniu Strategii, Miasto Grajewo będzie mogło skutecznie przeciwdziałać problemom społecznym, zapewniając mieszkańcom odpowiednie wsparcie w zakresie pomocy społecznej, integracji społecznej oraz przeciwdziałania wykluczeniu. Realizacja Strategii będzie miała pozytywny wpływ na poprawę warunków życia osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji.

